

Kérleküldd meg
 cikkeket csak ak-
 kor küldünk vizs-
 ta, ha bélyegot
 mellékelek. Kér-
 iratokat hat hét-
 nél tovább nem
 őrzünk.

Szerkesztőség:
 VII., *Befeleltet-*
és 47.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE
 ÉS A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
 HIVATALOS KÖZLÖNYE

Cikkeket csak a
 szerző engedelmé-
 vel, lapunk egyéb
 tartalmát A NŐ és
 a társadalom meg-
 nevezése mellett
 szabad átvonni.

Kiadóhivatal:
 Andrássyút 53.
 Telefon 80-78.

TARTALOM: Gergely Janka: Proletárképző szakiskola. – Barand Margit: A japán nőnevelésről. – Schwimmer Rózsa: Az angol események. – Glosszák. – Abd'l Rahman Zaglul: Válás az izlamban és napnyugaton. – Lukács Margit: Nők a politikában. – Mádayné Hentzelt Márta: Az otthonmunka Svájcban. – Szemle. – Irodalom. – Theodor Etzel: A kakuk meséje. – Szerkesztői üzenetek. – A Feministák Egyesületének hivatalos közleményei. – A Nőtisztviselek Orsz. Egyesületének hivatalos közleményei.

Az angol képviselőház június 14-én első olvasásban egyhangúlag elfogadta a nők választójogára vonatkozó törvényjavaslatot.

Nyarylóhelyén gondoskodják róla, hogy „A Nő és a Társadalom”-ot előfizessék az olvasóterem számára!

PROLETÁRKÉPZŐ SZAKISKOLA.

Írta: GERGELY JANKA.

Hivatalos címe: „Továbbképző irodai tanfolyam” célja, hogy a polgári iskolából kikerülő leányokból rövid 10 hónap alatt „tisztviseleket” neveljen. Allítólag azért szerveződött, mert a már fennálló női kereskedelmi szaktanfolyamok semmiképpen nem kielégítőek. Ezt sajnos, mi is látjuk nap-nap titán és minden erőnkkel azon igyekeztünk eddig is, hogy a női kereskedelmi szakoktatás alaposabbá, mélyebbé, intenzívebbé váljék. A városházán azonban elég furcsa logikával – nem azt következtették a tanfolyamok silány eredményéből, hogy a tananyagot jobban meg kell osztani, a tanítás színvonalát emelni, hanem azt, hogy abból mindent ki kell irtani, ami esetleg valaha önálló munkára képesíthetné a kezdő tisztviselőt, vagyis – a kurzus rossz lévén – még rosszabbal kell ellensúlyozni.

Ez meg is történt. Nagy érdeke lehetett minden iskolaigazgatónak, minden tanítónak, hogy ezen a tanfolyamon legalább a szemnek minél szebb eredményt mutassanak fel, mert régen láttunk olyan alaposan, jól kidolgozott

tanítást, mint éppen itt. De mit ér a jó tanítás, ha rossz a szervezet? Mit ér a leggondosabb, a legprecízebb munka, ha a szabásban hiba van? Ez a hiba minduntalan fel-fel üti a fejét. Egy a vizsgákon jelen volt bizottsági tag, akinek – úgy mondják – nagy része volt a tanfolyamok szervezésében, minden vizsgálaton külön elmonda – a jól végzett munka biztos tudatában, – hogy a tanfolyamok teljesen mentesek mindenféle elméleti tantárgytól. A kifejezés, melyet használt, megérdemli, hogy itt leszögezzük: „Semmi kokettálás a kereskedelmi szakismeretekkel, gyakorlat, kizárólag gyakorlat, ez vezetett bennünket”. Ennek az elmélet-irtózatnak aztán megvolt az a következménye, hogy például az egyik tanárt rosszaló pillantás érte, amikor azt kérdezte a tanítványától, mi az a telepített váltó. Mintha bizony ez szürke elmélet volna, nem pedig olyan elemi dolog, amely – főleg a pénzintézeti forgalomban – mindennapos. Elméletnek minősítették alkalmasint a német nyelvet is, mert volt olyan tanfolyam, ahol csak minden második tanulóól kívánták meg, hogy a levelezési feladatot németül is kidolgozza. Sőt még ezek közt is akadt olyan, aki német Stenogramm ját felolvastván, őszintén megvallotta, hogy nem érti, mi áll benne.

Ennyit a tényleges tapasztalatokból. Hogy egyik-másik felelet meglepően gyenge, az végre is nem írható mindig a szervezet rovására, sokat le kell abból számítani úgy a tanuló, mint a tanító vizsgálati idegességére, az úgynevezett vizsgadrukra. Szomorúbb ezeknél a tapasztalatoknál jóval az a felfogás, amely egy a városházáról érkezett igen magasrangú vizsgálati vendég félhangosan mondott szavaiból tűnt ki. – Ez a hatalmas úr ugyanis, látván az előtte kidolgozott levelezési feladatok többé-

kevésbé gyenge megoldását, azzal vigasztalta önmagát és társait: „No nem tesz semmit, a fődolog az, hogy jól tudjanak stenografálni.

Ebben a szellemben „fejlesztik” tehát a női kereskedelmi szakoktatást azok, akik szeretik a modern tanügyi politikáról zengő frázisokat hallani és hallatni. Ennek a szellemnek a kiegészítéséhez tartozik az iskolai állásközvetítés is. A jelszó: „Minél több olcsó munkaerőt termelni”. Ezeket „a munkaerőket” az iskolaigazgatók nem átalják körlevélben felkínálni a munkaadóknak, sőt annyira mennek hozzá nem értésükben, hogy a munkaadókat szívesen invitálják, jöjjenek el, győződjenek meg a tanfolyam munkásságáról és válaszszeretnek maguknak alkalmazottat. Az olcsó munkaerőt kereső főnökök közül el is fogadta egynéhány a szíves invitálást, (hiszen nem is olyan rossz dolog egy sereg fiatal leányka felett szemlélt tartani) és ki is kommunikáltette a tanács, vagy talán az igazgató, hogy valamelyik tanfolyam vizsgálatán sikerült hat tanulót elhelyezni. Csalétekképpen még azt is belevették a kommunikékba, hogy a városi üzemeknél elsősorban ezen tanfolyamok végzett növendékeit fogják alkalmazni.

Látnivaló tehát, hogy valakinek nagyon a szíven fekszenek ezek a kurzusok. Hogy népszerűséget akar-e az illető velők szerezni, vagy sakkhúzás-e ez a szervezés a minisztérium fennhatósága alá tartozó régebbi tanfolyamok gyengítésére, azt ma még nem tudjuk, de hogy nem tisztviselőképzés az eredménye, az tagadhatatlan. Annál szomorúbb, hogy minden eszközzel toborozzák ezekre a proletárképző tanfolyamokra a növendékeket.

Ideje volna már, hogy az illetékesek tudatára ébredjenek, hogy amit ők kétségtelenül jóakarattal szerveztek, többet árt, mint használ, mert a leányok ezreit vonja el produktív pályákról és édesgeti a piaci reklám lármájával olyan pályára, amelyen – hiányos szakismereteiknél fogva – csak csalódás lehet az osztályrészüik.

A JAPÁN NŐNEVELÉSRŐL.

Írta: BARAND MARGIT, Susak.

Milanóban, a Casa Palestrini kiadásában egy könyv (Il Giappone descritto dai giapponesi) jelent meg Japánról, melynek legérdekesebb fejezeteihez tartoznak azok, melyekben a japán férfi nyilatkozik a japán nőről.

Finzo Naruse, a japán női egyetem tudós tanára, a következőket mondja honfitársnőiről:

„A régi Japán életben nagy és jelentőségteljes szerepe volt a nőnek, kivált Buddha és Konfucius tanainak beözönlése előtt.

A férfi és a nő helyzete a társadalomban teljesen egyenrangú volt. Nyoma se volt a barbár ideának, hogy a férfi minden, az asszony semmi.

Általában véve, a nők nem voltak alsóbbrendűek a férfiaknál, sem testileg, sem szellemileg, sem erkölcsileg. Bátorságuk elismert és többször kitüntették magukat a csatamezőn.

Fényes alkotásaik révén az irodalom világában is kitűntek. Erkölcsi színvonaluk fölötté állt minden gáncsnak és általános tiszteletet szerzett nekik. Lényük szeretetreméltósága szelídítőleg hatott az erősebb nemre.

A japán nő tavasza volt ez, mikor virágozhatott szabadon, erős és áldásos befolyást gyakorolva a régi Japán életére.

Buddha és Konfucius tanainak elterjedésétől kezdve azonban gyökeresen megváltozott a nő helyzete. Japán nagy klasszikus műveiből néhányat asszonyok írtak. A két említett vallás térfoglalása után a nők egyideig még megőrizték befolyásukat, de a mikor az új vallás törekvése érvényre jutott, a nők az addig elfoglalt helyzetükből fokongként kiszorultak. A teljes jelentéktelenségbe sülyesztették őket.

A vallás befolyásával egyenlő lépésben haladt az asszony elnyomtatása,

Az asszonyokat teljesen elhanyagolták és végül megtiltották nekik otthonuk határait túllépni. A nőnevelés ezután a varrás, szövés, főzés s a tea felszolgálásának művészetére, a virágok ápolása és az írás, olvasás elemeire szorítkozott. Intellektuális nevelésük teljesen megszűnt; erkölcsi nevelésük a háromszoros engedelmesség hírhedt tanának folytonos ismétléséből állt. Föltétlen engedelmisséget követeltek a nőktől gyermekkorában szülei, a házasságban férje és agg korában fiai iránt.

Az asszony nyomasztó [körülmények közt élt és látszólag semmi reménye sem volt a fölszabadulásra.

De mikor a legújabb korban megkezdtek a nevelés reformálást, teljes mértékben kibontakozott a nőnevelés reformjának szüksége is. Mindenütt különböző fokú iskolákat nyitottak meg, úgy a fiúk, mint a leányok számára.

Azonban mi nem akarunk – írja a japán tudós – a külföldi misszionáriusok hibájába esni, nem akarjuk átvenni idegen országok rendszerét, hanem ezeket a rendszereket saját szükségleteinkhez akarjuk szabni.

Mi vissza utasítjuk a hazafias bigottságtól vezetett, korlátolt gondolkodású emberek rendszerét. A nőt nem csak mint nőt kell nevelni, hanem mint a társadalom tagját, és mint polgárt. Én ellene vagyok bizonyos vallásos népek rendszerének, akik egy külön vallásban akarják nevelni tanítványaikat, akik a nevelést mint csalétket használják, hogy általa az ifjúságot megnyerjék a saját vallásuknak.

A nevelésnek nincs joga ahoz, hogy ellen-sége legyen bármely vallásnak, sem ahoz, hogy tanítsa, vagy terjessze”.

AZ ANGOL ESEMÉNYEK.

Írta: SCHIMMER RÓZSA.

A. angol nők negyvenéves háborúja befejezéséhez közeledik. Asquith beadta a derekát. Az angol nők választójogának törvénybeiktatása már csak hetek kérdése. Az utolsó választások után a suffragettek bejelentették, hogy júniusig fegyverszünetet kötnek a parlamenttel. Megvárják, a kormány nem oldja-e meg az új Házzal a nő választójogának a kérdését. Május végére hatalmas demonstrációt terveztek, amely az újabb harcot indította volna meg. A király közbejött halálára való tekintettel és az Angliában uralkodó békés hangulathoz alkalmazkodva, ezt a méreteiben minden eddigi demonstrációt felülmúló felvonulást június 18-ára halasztották. Közben azonban a legnagyobb csendben fontos dolgok történtek. Az angol parlament suffragist tagjai fűgén kihasználták a politikai szélcsendet: megalakították a Conciliation Committee-t, a békéltető, egyeztető bizottságot, amely titokban előkészített tervével június elején lépett a nyilvánosság elé.

Törvényja aslatot dolgoztak ki a nők választójoga érdekében, amelyhez az összes pártok előzetesen hozzájárultak. Megegyeztek benne, A javaslat az angol képviselőházban eddig benyújtott javaslatoknál kevesebbet indítványoz: ezzel egyeztetési össze a különböző pártok kívánságait.

A mai angol parlamentnek 400 tagja híve a nők választójogának”, csupán 70 „tag ellenzi. Azonban ez a hatalmas többség eddig maga sem egyezett meg a kiterjesztés méreteiben. A liberális és a munkáspárt az összes választójogi egyesületek követelését, a nő teljes egyenjogúsítását tette ugyan magáévá, de e pártokon kívül voltak, akik sokalták első lépésiek a férfival teljesen egyenlő választójogot. Az Unionista-párt meg egészében sokalta az „as it is or may be for men” mértékét.

A Conciliation Committee valamennyi párt tagjából alakult. Javaslatahoz a pártok vezetőemberei és a kormány legtöbb tagja hozzájárult. A bizottság elnöke Lord Lytton, titkára a nagynevű liberális újságíró Brailsford, a javaslatot aláírt tagok közt van Sir Charles Mac Laren, Sir John Randies Kettle, Lardner, Keir Hardie, Philip Snowden, D. J. Shackleton és a különböző pártok sok más jelentékeny tagja. Sir Edward Grey, Lord Alfred Lyttelton, Mr. Barnes a munkapárt elnöke és más vezető politikus pedig vállalta, hogy Asquith-t rábírra a hozzájárulásra.

A törvényjavaslat lényege az, hogy az angol census négy fajtája közül csak egyet alkalmaz a nőkre, ez az egy azonban a választók 90% százalékát foglalja magában. E javaslat alapján a nők csak mint occupier-ek kapják meg a választójogot. Ez a kvalifikáció magába foglalja a householdereket, mindazokat, akik saját vagy bármilyen csekély házbér mellett bérelt házbán élnek. Egyetlen egy szoba bérlése már jogcím a választó-

jogra. Sőt választó ezen az alapon az is, aki munkaadó-jától ingyen lakást – akár csak egy szobát is – kap. Ugyancsak occupier címen választó az, aki évi 10 font bérösszegért bérel földet, üzletet, irodahelyiséget vagy más, nem lakásra szánt helyiséget. községekben annyi társbirtokos szavazhat egy bérlet alapján, ahányszor évi 10 font a bérlet összege, a grófságokban azonban kettőnél többen nem szavazhatnak ilyen társbérlet alapján.

A férfiak szimata, érvényben lévő három más választási jogcímet nem terjesztik ki a nőkre. Minthogy azonban occupier címen 90 százalékjuk választójogot kap, a választójogi egyesületek méltán kérdezik, a 10 százalék jogának megtagadásáért érdemes-e az egyenlősítés nagy elvét meghamisítani.

A nők teljes egyenjogúsításának hívei, akik az egyeztető-bizottságban többségben vannak, azzal nyugtatják meg a nőket, hogy csak ennek az engedékenységnek az árán tudják az összes pártok hozzájárulását biztosítani. Ők maguk röstellik a dolgot, de első lépésnek azért fogadják el ezt a megszorítást, mert ezt gyorsan tudják keresztülvinni. A parlament az őszig elhalasztotta a vitás politikai kérdések tárgyalását, alig van dolga, Asquith tehát most nem élhet azzal a kifogással, hogy függőben lévő kérdések miatt nem adhat időt a nők választójogának tárgyalására.

Az angol közvélemény nagy helyesléssel fogadta a bizottság terveit. Az összes hírlapok a legkülönbözőbb testületek, a közvéleménynek minden orgánuma kifejezi ezt a helyeslést. Néhány nap alatt a különböző foglalkozások legtekintélyesebb képviselői – férfiak és nők – számos petícióban fordultak Asquith-hez hozzájárulásaért. Nagy súlyt kölcsönöz az akciónak az a tény, hogy csak nagyon fontos események idején egyeztek meg előre a pártok egységes eljárásra. Ilyen eset volt 1828-ban a katolikusok emancipációja, 1846-ban a Corn-Law megsemmisítése, 1867-ben a választójog reformja, stb.

A Conciliation Committee javaslatát Shackleton képviselő június 14-én nyújtotta be. A Ház első olvasásában elfogadta a javaslatot. Azóta Asquith – miniszterelnöksége óta először – fogadta a választójogi szövetség küldöttségét és kijelentette, hogy megengedi a törvényjavaslat második olvasását. Ezen az olvasáson is feltétlenül elfogadja a parlament a javaslatot s azután néhány nap alatt törvényvé válhat.

Az angol felsőházban ugyancsak többségben vannak a suffragistek. Az új király politikai nézetei közül pedig csak azt az egyetlen egyet ismeri az angol közvélemény, hogy határozott híve a nők választójogának, miképpen a felesége, Maud királyné is.

Ennyi barát közt Asquith tovább nem is ellenkezhetett már, annál kevésbbé, mert nagy érdeke, hogy szépszerivel kimásszék abból a hínárból, amelybe a nők választójoga elleni makacskodása révén jutott. Most megvan az arany híd: a suffragettek fegyverszünetet tartanak. az indítványt pedig a politikailag nagysúlyú bizottság készítette elő. A gyász és béke idejének hangulata átsegíti majd Asquith-t azon a kényes helyzeten, hogy mégis csak az ő nevéhez fűződjék a nagy reform.

Akarja, hogy lapunk kéthetenként jelenjék meg? Akkor szerezzen neki minél több előfizetőt!

GLOSSZÁK.

Raymonde de la Roche. Az első női pilóta Budapestre is eljött. Itt dolgozott, bebizonyította hogy szakmájában ügyes, ért a mesterségéhez, sok férfikartársánál is jobban. És mégis – hogyan bánt el vele a sajtónk! Szégyeltük magunkat az előtt az asszony előtt, aki dolgozni jött ide s kénytelen volt ezért a trágárság céltáblájául szolgálni. Úgy látszik az orfeumok és hasonló mulatóhelyek nem elegendők a trágárságban tobzódó társadalmunk csiklandós kedvének kitöltésére. Nincsen az a tudományos vagy másképen érdemes munka, melyet el tudna ismerni a férfi, ha nő végezte. Úgy látszik a nőiség maga megbénítja az eszét, nem tud mást tudomásul venni, mint magát a nőt. Ha mi nők lennénk ilyen korlátozott ítéletűek a férfikkal szemben, alkalmasint sok tudós könyvet írtak volna annak bizonyítására, hogy ez a határoltág nemünk alacsonyabbrendűségének kétséget kizáró bizonyítéka.

Hol az anya? Ezt a talalós kérdést minduntalan feszegeti a rendőrség, anélkül, hogy az apák iránt is hasonló érdeklődést mutatna. Pedig hát az a csecsemő, amelyet a lapok híradása szerint a minap a szentendrei vám mögött, a Duna partján a bokorban találtak, nemcsak a keresett anya gyermeke, hanem a nem keresett apáé is.

Hol az igazság? A Szegeden megjelenő „Dél-magyarország” írja: Szemrevaló, csinos parasztleány volt H. A., mindössze tizenhétéztendős, de ha végigment a nagyikikindai utcákon, utána fordult mindenki. Hogy, hogy nem, letért a tisztesség útjáról és bár azelőtt senkise férközhetett a közelébe, ma már mindenkié lett. Elek József nagyikikindai tamburás és Szabó Anna napszámosnő ellen merült föl az a vád, hogy a szép parasztleányt nyereségvágyból Csókás Mária adai mulatóhelytulajdonosnő unszolására mindenféle csalogató eszközökkel rábirták, hogy Csókás Mária „leányai” közé lépjen. A parasztleány nem tudván arról semmit, belevetett a festett világba. Csókás Mária ellen azt a vádat emelték a törvényszék előtt, hogy a leányt annak akarata ellenére erőszakosan visszatartotta magánál, mert az „urak” finom „portékának” találták az új csillagot. Valamennyi vádlott tagadott mindent. Csókás Mária pedig azt állította, hogy a leány önszántából jött hozzá Adára. Természetesen kézzelfogható bizonyítékok nem voltak és így a nagyikikindai törvényszék fölmentette a három vádlottat. A szegedi királyi ítélőtábla pedig dacára az elcsábított parasztleány föllebbezésének, helybenhagyta a törvényszék döntését”. Az elcsábított parasztleány tehát föllebbezett, de ez se használt a szerencsétlennek. A szegedi ítélőtábla is úgy gondolta: kár az

urakat megfosztani ilyen finom portékától. Ugyan mit jelent nekik egy széttiport parasztleány!

A feminizmus térfoglalása. Ily címen emlékezett meg a sajtó arról, hogy az atléták világkongresszusa a nőket is bebocsátotta a testi ügyességért járó díjakra pályázók sorába; hiszen kétségtelenül az, ha nem is éppen a feministák leghőbb vágyainak teljesülése. Sokkal jelentősebb ennél az a haladás, amely a most megalakult Pártfogó-egyesület (vivat, crescat, floreat!) igazgatótanácsának összeállításában nyilvánul. Nem mintha annak 200 tagja között csak egy nő is akadna; a patronage-ügy eddigi haladása nem győzte meg az alapítókat arról, hogy az asszonyok rátermettek erre a munkára. De ott látjuk az igazgatótanács névlajstromában olyan férfiak nevét, akiknek felesége a szociális munkában érdemeket szerzett. Tehát már nemcsak a férfi kölcsönöz fényt a nevét viselő asszonynak, de az asszony érdemei is visszaszállanak a férjre!

Adat a Bánffy-liga természetrajzához. Az „Igazság” júniusi számában írja dr. Pataj Sándor „A nők választójoga” címen: „A Ligák és Szövetségek, amelyek nem bírnak alapszabályokkal és nem járnak tagsági díjakkal, olyan kocsonyásszélű jogi területek, mint a politikai vagy társadalmi pártok. Nincsen szilárd határuk és nem állapítható meg a tagjaiknak a száma. Éppen ezért erkölcstelen és jogtalan az az állásfoglalás, amelyet báró Bánffy Dezső, mint az általános választójog ligájának az állítólagos elnöke, a női választójoggal szemben tanúsít. Azon kezdem, hogy a liga régi intézmény, tisztikarral, választmánnyal, amelyben pl. én is benne vagyok, mint egyik alapító, de soha sem szavaztam arra, hogy amikor Apáthy István leköszönt az elnökségről, akkor Bánffyt válasszuk meg elnöké. Sőt ilyen elnökválasztásra én soha meghíva sem voltam és talán ellene is szavaztam volna. És bármilyen örvedetesnek ismerem el, hogy újra szervezkedett a liga, – bár tudtommal a régi szervezet sem rozsdásodott még el és remekül dolgozott annak idején, – az ellen én is és mindenki, aki tagja a ligának és az „egyenlőség” szent elvét nem köti a nadrágviseléshez, tiltakozom, hogy a Liga nevében ilyen maradi nyilatkozatok történjenek, mint Bánffy-é a nők joga ellen. Aki a felekezeti türelmesség jelszavával indul a harcba, annak nem szabad a saját falujában antiszemitanak vagy klerikálisnak lenni. Aki az egyenlőség ürügye alatt követel jogokat magának és embertársainak, az nem zárhatja ki egy középkori frázissal az emberiség felét ugyanabból a jogból.” íme, a Bánffyligában is akad következetes ember.

Még egy adat a Bánffy-liga természetrajzához. A liga egy oszlopos tagja, vezető tagja ezeket írtat „Csakis az általános és titkos választójog törvénybe iktatásával egyszerre óhajtom a nőknek aktív és passzív választójogát és pedig a férfiakéval teljesen azonos föltételekkel törvénybe iktatgatni”. Ez olvasható a Feministák Egyesülete kiadásában 1906-ban megjelent „Férfivélemények” című brosurában Zigány Zoltán nyilatko-

zatában, amellyel az ő mostani nyilatkozatai homlok-egyenest ellenkeznek. Hja, akkor még nem volt Bánffy a radikálisok szentje!

Csak következetesen! 1909 június 24-én a Nőtisztviselők Országos Egyesülete testvéregyesületeivel és a főnökök több testületével együtt tiltakozó gyűlést rendezett a leányok kereskedelmi tanfolyamai ellen és a teljes rendszeres kereskedelmi leányiskola mellett. A gyűlés határozatához a kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesülete írásban hozzájárult. S minthogy a következetességet az emberi nemben a férfiak képviselik, semmiképen sem csodálkozunk azon, hogy az elvi határozatot az avval homlokegyenest ellenkező tett követte. A K. A. O. E. ugyanis kereskedelmi szakiskolát nyitott férfiak és nők részére, amely mellett a legszemérmetlenebb zugiskolák is elpirulhatnak. kereskedelmi szakoktatásunknak ez a díszes hajtása ugyanis a hallgatók felvételét előképzettséghez nem köti és mégis 3 vagy 5 hónap alatt kereskedelmi csodagyermekeket nevel.

Gratulálunk fővárosunk közoktatásügyi szakosztálynak, amely tanfolyamainak fenntartásával ilyen kvalifikálhatatlan vállalkozásoknak ad jó példát és bátorítást. A magánalkalmazottak testületeinek pedig gratulálunk ahhoz, hogy széthúzásukkal, semmit- vagy rosszultevéseikkel ilyen lehetőségeknek nyitottak utat. Mert téved, aki azt hiszi, hogy a K. A. O. E. kisdud játéka csak a nőtisztviselők helyzetén ront!

Gyermeklap. Szerkesztő: „Ugyan kolléga, állítson össze vagy ötven nevet. Lapunk haszontalan olvasói már megint nem küldtek talánymegfejtést, megfejtők névsorát pedig mégis kell hoznunk.

A kolléga kiizzad 47 nevet.

Tizenegy évvel később egy tudós a fiúk és leányok önálló gondolkodásának mértékéről ír feminizmust sújtó könyvet. Argumentumainak legerősebbje ez: „A szabad, független gyermekítélet legtisztább mértékét a gyermeklapok talányainak, képesrejt vényeinek, talalós kérdéseinek naiv megfejtői közt találjuk meg. Ez az a terület, ahol a tanítók és szülők befolyásától menten, igazán függetlenül nyilvánul meg a gyermek következtetéstésképessége. S minden állításunkat igazolja kitűnő Gyermeklapunk talány megfejtőinek 12 évfolyamon át közölt listájának tanulmányozása. A feminizmus minden álokoskodását porrá zúzta a tény, hogy minden 47 megfejtő közül 39 fiú és csak 8 leány. Ez a szigorúan tudományos megállapítás remélhetőleg egyszersmindkorra véget vet a nők művelődési okvetetlenkedésének. Önállóan csak a férfi tud gondolkodni, a nő elégedjék meg örökre a férfi szellemi termékeinek reprodukálásával.”

A Gyermeklapnak az a munkatársa, aki a névsorokat szokta kitalálni, igen büszke volt arra, hogy ádáz ellenségei, a feministák ellen véletlenül ilyen nagyszerű anyagot szolgáltatott.

A VÁLÁS AZ IZLAMBAN ÉS NAPNYUGATON.

Írta: ABD 'L RAHMAN ZAGLUL, Berlin.

A nyugati országok jogászai közt nagyon elterjedt az a felfogás, hogy a muzulmán törvényeknek a válásra vonatkozó rendelkezései barbár maradványok, melyek a nő és a családi élet semmibevevésén alapulnak. Ez a felfogás azonban téves.

Az izlam törvény semmivel sem becstüli a nőt kevesebbre, mint a férfit. A férfira és a nőre vonatkozó törvényes rendelkezések csak nagyon kevés dologban térnek el egymástól. Ezeknek némelyike magára a családi életre vonatkozik; így az, amely kimondja, hogy a feleség a férj vagyonának csak a felét örökl. Ez nem azért történik, mintha a nő alsóbbrendű volna a férfinál, hanem azért, mert az utóbbi biztosítja a család fennállítását és a név megmaradását. Az izlam törvény szerint a nő teljesen szabadon rendelkezik vagyona felett, hivatalt viselhet, még a kadi és a mufti hivatalát is, melyeket pedig az izlam törvény nagyon nagyra tart. A nő mindazt megteheti, amit a férfi tesz, mert mindketten emberek, akik közt nincs különbség.

Érthető, ha itt nyugaton sokan azt hiszik, hogy a mi törvényünk a nőt semmibe se veszi, és ha azt hangoztatják, hogy ez hibája a törvényhozásnak és szegylene a felfogásnak, mert hiszen évszázadok viharzottak el feletünk, amelyekben meg volt tiltva az asszonynak, hogy a házat elhagyja és ha mégis elment, például látogatóba a szüleihez, akkor az egész arcát fátyolba kellett burkolnia. Tudományos és művészi nevelésben sem részesülhetett, nem végezhetett kenyérkereseti munkát, a férfiak közül csak legközelebbi rokonaival érintkezhetett, úgy hogy férfiak és nők külön világban éltek. Mindezt abban a hitben tettük mi muzulmánok, amely az európaiak között is nagyon el van terjedve, hogy t. i. a mi törvényünk nagy különbséget tesz nő és férfi között. A legutóbbi időben azonban egy muzulmán tudós, Kasim Bey Amin, kairói igazságügyi tanácsos (akit több tudós követett e téren), kétkötetes munkában mutatta ki, hogy mindezeket a dolgokat tévesen magyaráztuk bele a törvénybe, a tilalmak nem egyebek, mint túlságba vitt régi szokások. De kimutatta egyúttal azt is, hogy az izlam törvény nem ismer különbséget nő és férfi között.

A válás az izlam törvény szerint nem a megengedett, hanem a gyűlöletes dolgok közé tartozik. Aki elvállik a feleségétől, a törvény szava ellen vét. A férfinak – ha szabad ember – szabad a házasságát felbontania, de kijelenti a törvény, hogy a válás nem tartozik a dicséretes cselekedetek közé, hanem csak végső szükség esetén éljen ezzel a szabadságával. Ha elvállik a feleségétől anélkül, hogy erre komolyabb oka volna, visszaélt a szabadságával mint mindenki, aki törvényt szeg. Bírói hozzájárulásra nincs ugyan szükség a válás kimondásához, de a törvény nem elégszik meg azzal, hogy a férj válási szándékát egyszer kijelentse; háromszor kell megtennie ezt a kijelentést, hogy idő múljék közben. Érvénytelen a válás, ha a férj a kijelentést féktelenül ingerülten tette. A törvény kötelezi a férjet, hogy válás esetén a

hozomány később fizetendő részét nejének kiadja, amivel azt akarja elérni, hogy a válást könnyelműen ki ne mondja és ha mégis megteszi, az elhagyott feleség némi támogatásban részesüljön. Egyes esetekre előírja a törvény, hogy a férj köteles elvált nejét mindaddig eltartani, amíg újra férjhez mehet. A családot sem hagyja a törvény figyelmen kívül. Az elvált férj épúgy köteles gyermekeit eltartani, mintha nem vált volna el. A gyermekek, ha még kicsinyek, anyjuknak adandók át, mert az jobban ért a nevelésükhöz. Mindezeket a kérdéseket pontosan szabályozza a törvény.

A törvény megengedi a nőnek, hogy a házasság megkötésekor kikötheti magának, hogy ő is felbonthatja a házasságot, akárcsak a férfi. Az asszonyok élnek is ezzel a jogukkal, úgy hogy válás tekintetében teljes a jog-egyenlőség. Ha nem élnek vele, akkor Önkéntesen mondtak le egy olyan jogról, amely a törvény értelmében megilleti őket. De még e jog előzetes kikötése nélkül is felbonthatja az asszony a házasságot, ha férje ok nélkül szidalmazza, vagy veri, vagy házastársi kötelezéseit nem teljesíti. Ez esetben azonban bírói ítélet szükséges a házasság felbontásához.

kérdés már most: miért illeti meg a férjet a válás joga feltétlenül, a feleséget pedig csak feltételesen, ha egyenlők a törvény előtt? Válasz: azért, mert a nő általában érzékenyebb és könnyebben befolyásolható, mint a férfi. Ezek a tulajdonságai kétségtelenül előnyösen különböztetik meg a férfitől és az emberiség érdekében végzett sok nagy munkára képesítették már; de viszont sok asszony túlságosan gyorsan felbontaná a házasságot éppen mert a benyomások nagyobb hatással vannak rá. Ezen nem lehet csodálkozni, mert majd minden jóban van valami rossz is. Ezért köti a törvény a házasság felbontásának jogát a feleségnél a házasság előtti kijelentéshez, a férjnél pedig nem. Ezt a rendelkezést a házasság időtartamának biztosítása tette szükségessé, nem pedig az a felfogás, mintha a nő alsóbbrendű lény volna, mint a férfi, aminthogy a férfit sem azért kötelezi a törvény felesége eltartására, mintha szolgája volna az asszonynak, hanem azért, mert erősebb a szervezete.

Röviden vázolván, így áll a válás kérdése az izlam jogban. Mi kifogásolható a törvénykezésnek ezen a szemléletén? Nézetem szerint csak a nyugati országok válási törvényei esnek kifogás alá.

Egyesek azt mondják: a válás feltétlenül tilos, mert a házasság szent kötelék, amelyet isten kötött és amelyet az embernek nem szabad felbontania. Minő titokzatos erő rejlik ebben a mondásban, amely boldoggá teszi a házastársakat, akik boldogtalanok az együttélés fenntartásának kényszere alatt?

Más nyugati törvény csak a házasságtörést ismeri el váló oknak. Nincs tíz, nincs száz egyéb ok a házasság felbontására? Más törvények, mint például a német is, kibővítették a váló okokat házasságtörés, egymás életére törés, stb.-vel. Az okot természetesen hitelesen ki kell mutatni.

De mi történik, ha az egyik házastárs házasságtörést tervez, de a másik közbenjött megakadályozza? Vagy ha az egyik tud a másik házasságtöréséről, de nem tudja bizonyítani? Lehet szó őszinteségről e házastársak

közt és lehet szó boldog házaseletről? Mi lehetett a törvényhozó szándéka, amikor csak a tényleg megtörtént házasságtörést ismerte el váló oknak? Amióta a házasságtörést ezzel az erős korlátozással felvették a váló okok sorába, sok férj kénytelen a feleségét és sok feleség a férjét bíróság elé citálni, bizonyítandó a házasságtörést, amely tudvalevőleg nem nyilvános bűn, hogy ezen az örökös szegyeneken keresztül szabaduljon ki a házasság rabságából. Az a tény, hogy a házasságtörés váló ok, árt minden elvált asszony jóhírének, még ha nem is ő volt a bűnös, vagy ha más okból bontotta fel a házasságát. Az a pusztán tény, hogy valaki elvált asszony, már magában véve elégséges ahhoz, hogy jóhírében kételkedjék, aki nem ismeri. Ismerek egy, a jobb társasághoz tartozó férfit, akiről valaki mint morális defektust mesélte, hogy az anyja elvált a férjétől, de nem tudják, hogy miért. Ez az általános nézet, amelyért a válási törvény felelős.

Váló okot lát a törvény abban is, ha valaki házastársának életére tör. Azt hiszem, az egymás életére törő házastársaknak legalább a fele már a sirban fekszik, mire be tudná bizonyítani, hogy az élete tényleg veszedelemben forgott. A törvény ölte meg, amely nem egyezett bele a házasság felbontásába kölcsönös gyűlölet címén, ha csak ez a gyűlölet gyilkosságban nem nyilvánult. Keleten is megesik, hogy a feleség, aki lemondott válási jogáról, meggyilkoltatja a férjét, vagy hogy egy férj, aki valamilyen okból nem bonthatja fel a házasságát, feleséggyilkos lesz; hány ilyen eset fordulhat elő Európában, ahol a törvény annyira megnehezíti a válást! Miért nem engedi meg a törvény, hogy házastársak, akiknek az élete örökös perpatvar, elváljanak és új házasságban próbáljanak szerencsét; miért kényszeríti az ellenségeket arra, hogy jóbarátok legyenek? Mintha az arab költő a nyugatiak válására gondolt volna, amikor így szólt t

„A szabad ember szerencsétlensége, hogy nem térhet ki az ellensége barátságára elől.”

Megesik, hogy a szülők elrontják a gyermekek jellemét és a válás a nevelés szempontjából kívánatos; miért nem engedik meg ilyen esetben a válást?

Ha a szülők közt nagy a gyűlölet és örökös a perpatvar, gyakran megesik, hogy gyermekeik pártokra oszlanak és mély szakadás áll elő a családban; hol van a bölcsesség abban, hogy ilyen esetekben nem engedik meg a válást?

A törvény igyekszik két személyt egy lakásban egyéltetni, akiknek a szíve egészen idegen egymástól. Miért?

Ha a gyermektelen házastársak gyűlölik egymást és megállapodnak a házasság felbontásában, hogy megszabaduljanak az ellenségeskedéssé fajult barátságtól, akkor ez a megállapodás kettejük dolga, amelybe senki másnak beleszólása nincs; miért tiltja meg a törvény ilyen esetben a válást? Erre az esetre illik az arab közmondás: „A felek meg vannak elégedve, de a bíró nincs.” Ha a törvénynek az az álláspontja, hogy a házasságtörés a nő eltartására kötelezi a férfit mindaddig, amíg együtt élnek, tehát megtiltja a válást, hogy a nő jogát védje, így ebben az esetben a feleség szabadítja fel a férjét és minden épészü ember lemondhat részben vagy egészen valamely jogáról. A törvények senkit sem korlátozhatnak szabad elhatározásában és senkit sem helyezhetnek gyám-

ság alá, kivéve, ha beszámíthatatlan, vagy ha cselekedetei másnak ártalmára válnak. A házasság olyan kötelék, melyet két ember egymáshoz való vonzalma hozott létre és melynek szükségszerű következménye a gyermeknevelés, és ha a kölcsönös vonzalom az ellenkezőjébe csap át, csak a szükségszerű következmény, a gyermeknevelés marad meg. Ezen a ponton közbe kell lépnie a törvénynek és szükség esetén az egyén szabadságát is korlátoznia kell, mert megkívánja a köz érdeke. Igazságtalanság férfiakat és nőket egyaránt arra ítélni, hogy a napimunka után szükséges pihenés és üdülés óráit egy ellenség társaságában töltsék el, aki elkeseríti az életüket.

Ha a nyugati törvényhozás bölcsesége a válás terén abból áll, hogy a házastársak és a család érdekét védi még akkor is, ha az érdekeltek gyűlölik egymást, akkor hozzátartozik a bölcsességhez, hogy a mindennapi jelenségek el ne térítsék a figyelmét a lényegtől, mert a meglevő bajokat kell előbb gyógyítani, csak azután lehet új helyzetet teremteni. Gyakran mesélik (az újságok a legjobb tanúk), hogy a férj a közeledő kocsi alá löki a feleségét, hogy megszabaduljon tőle. Mások megölik, vagy más módon teszik el láb alól. Sok házasember úgy kerül a hazáját a házassági törvények miatt, mint a bűnös a börtönt. Sok férj, aki gyűlöli a feleségét és sok feleség, aki gyűlöli a férjét, más nővel vagy férfival folytat tiltott viszonyt, hogy meg ne szegje a törvényt, amely a házasságot legalább névleg fenn akarja tartani. A legalsóbb néposztálybeli férfi erkölcstelen életmódra kényszeríti a feleségét. Mily rettenetes formában mutatkozik itt a törvény hibája!

Bármilyen érveket hozzanak fel a válási tilalom mellett, az ellene szólók erősebbek. Amikor ezt mondom, korántsem kívánom, hogy a törvény a házasságkötést, amelyet én is nagyrabecsülök, egyszerű szerződésé degradálja, amelyet egy szóval fel lehet bontani; azt kívánom ezzel szemben, hogy a korlátozásban ne menjünk olyan messze, mint ma. Époly kevéssé kívánom, hogy a váláshoz csak a férfinak legyen joga, hanem azt kívánom, hogy ez a jog a nőt is megillessen. Elmúlt már Európában az a barbár korszak, amikor a nő a férfi akaratának volt alárendelve; remélhetőleg nálunk keleten is hamarosan vége lesz annak a korszaknak és megértjük, hogy a nő nem alsóbbrendű lény, mint a férfi.

Valóban csodálom, hogy minden téren abszolút szabadság, a válás dolgában azonban abszolút zsarnokság uralkodik. Nem helyes, hogy itt Nyugaton, amelynek az elsőségét a világ a szabadság terén is elismeri, válási kérdésekben ennyire megnyírbálják az egyéni szabadságot!

Fordította: G. J.

NŐK A POLITIKÁBAN.

Írta: LUKÁCS MARGIT, Temesvár.

Temesváron még soha sem látott és hallott esemény történt a minap. Programbeszédet tartott az egyik párt jelöltje, amelyen a feministák is agitáltak az elveik érdekében. Természetesen egyelőre csak csendben, óvatosan röpiratok osztogatásával a gyűlés megkezdése előtt, így próbálva leküzdeni a kezdet nehézségeit. Aztán szép csendben végig hallgatták a szónokot. Eddig még nem is

volt baj, mert hisz a férfiak viccelődéseit, amelyekkel komoly ellenérv híjján traktálták őket, igazán nem veszik számba. De volt aztán komoly megbotránkozás is a férfiak közt. Hiszen belátjuk, jogosan: mert az csak mégis hallatlan dolog, hogy a nők nem a karzatra mentek, hanem szép nyugodtan helyet foglaltak a földszinten, a férfiak között. Mit keresnek a nők a politikában, pláne a földszinten? A karzatokon még csak elfogadhatók, sőt, oda kívánatos is „nemünk szebbik fele”, hogy hallgassák és csodálják a teremtés urát szónokolni. De csak lebegjen „felettünk”, ne jöjjön le a magasságból, mert az árt a nimbusának. Nem tudunk felnézni rá, ha mellettünk ül a gyűlésterem, a parlament padjain.

Hát, tisztelt uraim, köszönjük a jóakaratot és a figyelmeztetést, de lemondunk róluk! Részt kérünk az emberi működés minden terén nemünknek, de nem alalmaznak éppen, mint ahogy mostanában önök adni szoktak, hanem a jogainkat követeljük!

Minden téren inkább belátják azt, csak éppen a közéletet, a politikát „védik” kettőzött erővel. Pedig éppen erre van leginkább szükségünk, hogy alaposan megjavíthassuk a helyzetünket. „A nő csak feltűnést akar okozni és beszéltetni magáról, ha politikáz”, mondják ki a szén. tenciát és erős a gyanúm, hogy önmagukról következtetnek, akik azt állítják, hiszen nő igazi politikai működést nálunk manapság még nem fejthet ki.

De hát mi is tulajdonképpen az a politika, amitől úgy féltene bennünket? Olyan működés, amely az emberiség minél nagyobb részét a lehető legjobb helyzetbe akarja juttatni. Ebből a legnagyobb stílu „jótékony-ságból” miért akarják az asszonyt mindenünnen kizárni? „Nem érett még meg rá!” Ez a rövid, de biztos válasz. Furcsa! Hát honnan tudják, hogy nem érett? kipróbálták már? Dehogy I Sőt minden erejükből arra törekszenek, hogy minél távolabb tartsák az asszonyt a közélettől. Egyben azonban kimondják, hogy úgy is akkora befolyása van így közvetve is, mintha meg volna minden joga. Férfiúi következetesség! De nagyon is jól tudják, hogy egészen megváltozna a törvényhozás képe, ha abba nekünk asszonyoknak is volna beleszólásunk. Mindenesetre kevesebb viták lennének a t. Házban és a tüzéség új kabátgombjai helyett fontosabb problémákon törnek az eszüket. S politikai panamak, meg örökös katonai kiadások helyett hasznosabb dolgokra adnák ki az ország millióit, nehogy tovább is kórházak hiányában pusztuljanak el betegeink és tisztességes lakás nélkül nyomorogjanak munkásaink százezrei. És így vagyunk ezer más dologgal is. Erre a férfiak azt mondják: szép, szép, de csak írott malaszt. Megérik-e ezek a szép tervek, hogy feláldozzuk nekik a ma poezisét a csendes, nyugodt családi életet, engedjük-e, hogy ilyen merész ideálokért odaadjuk gyermekeink anyját, házunk napsugarát, a vidám, mosolygó gondtalan asszonyt? Hogy helyébe konkurrens munkatársat kapjunk, aki által még nehezebb lesz a megélhetés!

Ez az uraim, – vallják be – amitől félnek, ami ellen kétségbeesve küzdenek és amit még sem fognak feltartóztatni, mert ez a fejlődés természetes menete. Belátom, önöknek kényelmesebb volt, amikor a házukban önökre örökké felnéző, igénytelen, gondolatnélküli babát

találtak, akinek a legfőbb gondja, hogy ura és parancsolójának minden szeszélyét szó nélkül kielégítse. De hát ezeknek a „szép időknek” hál' Isten vége. Ma már mi is gondolkodunk és öntudatra ébredtünk. Tudjuk, hogy éppen olyan jogunk van az élethez, mint a férfiaknak és éppen úgy akarunk küzdeni a saját egyéni céljainkért, mint azok. Ma már nem az egyetlen célunk és vágyunk, hogy hogyan szerezhethénk ölbe tett kézzel, de minél szebb pillantásokkal férjet magunknak, aki aztán úgy, mint eddig az apánk, eltart bennünket, hanem gazdasági függetlenség a jelszavunk. A férjhezmenés aztán más lapra tartozik. Ne féltsék azért a házasság szentségét tőlünk. A fejlődés csak előnyére válhatik; csak szebb és jobb lehet, mint amilyen ma. Hiszen a mai házasság – igen kevés kivétellel – vásár. Nem is lehet más, csak a legkevesebb fiatal ember keres annyit, hogy jövedelméből a családját eltarthassa.

Így a házasságkötéseknél a szerelmet a közvetítő irodák főkönyvei pótolják. Az ilyen „szerelem” és a másik közt csak az a különbség, hogy itt a leány fizet érte, ott meg a férfi. Ezt a „szent” házasságot ne féltsék a felvilágosodott politikai fegyverek után nyúló asszonytól.

Az asszony mai társadalmi helyzete tarthatatlan, változtatni kell rajta. Arra azonban, hogy ezt a változást a férfiak saját akarataukból, önként előidézzék, hiába várnánk az ítélet napjait. Magunknak kell hát hozzáfognunk a munkához. Elsősorban a törvényhozásra kell, hogy befolyásunk legyen, hogy ezáltal elhárítsuk az asszony munkája elől az ezernyi akadályt, amely most előtte áll. Ezért politizálunk, ezért akarunk a férfiak közt állni minden munkájuknál, hogy az közös küzdés legyen közös célért. A temesvári urak, meg a többiek is meglátják majd, hogy agyremektől féltették a nőt.

AZ OTTHONMUNKA SVÁJCBAN.

Írta: MÁDAYNÉ-HENTZELT MÁRTA (Genéve).

Mindenek előtt tisztába kell jönnünk az otthonmunka fogalmával. Otthonmunkásnak, vagy házi iparűzőnek azt a munkást nevezik, aki nem a saját rizikójára dolgozik, hanem gyárosoktól vagy kereskedőktől kap megrendeléseket és a kész munka szállítása után tőlük kapja munkabéréit is. Többnyire a munkaadó szolgáltatja a nyersanyagot, gyakran ő adja vagy kölcsönzi a szükséges szerszámokat is. Ezzel szemben a munkaadótól független munkást, akinek magának vannak vevői, kisiparosnak, vagy háziiparosnak nevezik,

1905 nyarán hivatalos üzemszámlálás volt Svájcban, amely az otthonmunkára is kiterjedt, a háziiparra azonban nem. Ez helyes is így, mert noha rossz üzleti viszonyok között a kisiparos is nagy nyomorba juthat, és noha ő is a lakószobájában és konyhájában dolgozik a lehető legrosszabb egészségügyi feltételek mellett, mégis jobb a helyzete – hála önállóságának – mint a munkaadójától függő, otthonmunkásé, aki szabad prédája minden kizsákmányolásnak. Éppen ez a függés, ez a védtelenség a gyárossal szemben, aki az anyagot szállítja és a munkadíját tetszés szerint állapítja meg, irányította a társadalom érdeklődését az otthonmunkásra és hozott létre

Svájcban egy nagy mozgalmat az otthonmunkások állami védelmezése érdekében. Ez az érdeklődés nyilvánult meg egyes iparágak monográfiáiban és ankétjeiben is (többek között a svájci nőegyesületek szövetségének ankétjében) az 1909. évi zürichi otthonmunka-kiállításban és végül az ugyancsak 1909-ben Zürichben megtartott első általános otthonmunkásvédő kongresszusban, melynek határozatai kétségtelenül befolyással lesznek a törvényhozásra.

Hogy az otthonmunka kérdése Svájc szempontjából mennyire fontos, kitűnik abból is, hogy az 1905. augusztusi számlálás szerint 118.564 ipari üzemre, melyek 325.022 egyént foglalkoztattak, 70.873 háziipari üzem esik 92.162 alkalmazottal. Tehát Svájc összes üzemeinek 12.4 %-a házi üzem, és az összmunkásság 5 %-a otthonmunkás. Azokban az iparágakban azonban, amelyekben a munkát kiadják, a munkások 28.3 %-a otthonmunkás. Svájc összes lakossága 3,463.609 lélek; ebből az következik, hogy az otthonmunkások az összlakosság 2.66 %-át teszik. Egyes kantonokban, például Appenzelben, ahol az otthonmunka a legnagyobb elterjedésre tett szert, ez a szám 21.94 %-ra emelkedik. Ha azokat is tekintetbe vesszük, akiket az otthonmunkások tartanak el (gyermek, rokonok) akkor körülbelül megállapíthatjuk, hogy a svájci lakosság 10 %-a az otthonmunkából él. Megjegyzendő, hogy az a statisztika nyáron készült, amikor azok, akik az otthonmunkát csak mellékesen üzik, többnyire a mezőgazdaságban foglalatostokdtak. A 14 éven aluli gyermekeket nem vették tekintetbe, holott köztudomású, hogy egészen zsengekorú gyermekek, néha még az iskolaköteles koron aluliak is, erősen résztvesznek az otthonmunkában. Ezeknek a gyermekeknek a számát mintegy huszonötezerre lehet tenni. Schwyzer főbíró összeállításában, amely korántsem terjed ki az összes kantonokra, a gyermekmunkát illetőleg a következő adatokat találjuk:

I p a r á g	Gyermekek száma	
Szalmafónás.....	5487	438
Hímzés.....	3222	257
Paszomány.....	2422	193
Óra- és zenélődoboz-gyártás.....	893	71
Dohányipar.....	513	41
Összesen.....	12.537	100.0

Az otthonmunkások számában, a már fentebb említett okokból nincsenek bent az önálló ipart űző kisiparosok. A számlálás ezenkívül nem terjedt ki az otthonmunkának számos, kevésbé fontos ágára. Általában alacsonyok tartják a 92.136 számot és inkább Dr. Schüller iparfelügyelő 1904. évi számlálására hivatkoznak, mely 133.000 otthonmunkást mutat ki Svájcban.

Ez a számlálás a következő iparágakra terjedt ki

1. Ruházati ipar, melybe beletartozik: Ruhavarrás, fehérneművarrás, kötés, szövés, cipőfélék, szalma-, nemez- és gyapjúkalapok, nyakkendők és keztyfik előállítás.

2. Lakásberendezés, beleértve a kosár- és székfónást.

3. Textilipart Selyem, gyapjú, gyapot, vászondolgozás; szalmafónás, kötés, paszománykészítés.

4. Fémek feldolgozása: Óragyártás, ezüst- és aranyművesmunka, zenélődobozok gyártása, stb.

5. Élelmezési és élvezeti cikkek: Dohányfeldolgozás.

6. Művészeti ipar: Fa- és elefántcsontfaragás. Az otthonmunkások száma a következőképpen oszlik meg ezekben az iparágakban:

I p a r á g	A z o t t h o n m u n k á s o k s z á m a		
	Összesen	Összehasonlítva az illető iparágban foglalkoztatott összes munkások számával %-ban	az összes otthonmunkások számával %-ban
Textilipar	63725	38·9	69·2
Ékszer és óra	12566	23·3	13·6
Ruházat	8524	10·0	9·2
Szalma- és kosár- fonás	6280	56·3	6·8
Fafaragás	652	52·0	0·7
Dohányipar	380	3·8	0·5
Összesen	92136		100·0

Legerősebben tehát a textilipar van képviselve. Egy- magában körülbelül háromszor annyi otthonmunkást foglalkoztat, mint a többi iparág együttvéve.

Bennünket különösen érdekel az is, hogy mily mértékben vesznek részt a nők az otthonmunkában. Erősen kivesszük belőle a részüket. Az otthonmunka hatalmas fejezete a nők érdesnek.

Ebben a következő tényezők játszanak közre: Az otthonmunka gyakran csak mint mellékfoglalkozás szerepel és az asszony gyakrabban néz mellékfoglalkozás után mint a férfi, éppen azért, hogy növelje a férj silány keresetét. A háztartás és a gyermekek jobbra házhoz is kötik az asszonyt és azt hiszi, hogy jobban megfelelhet anyai és háziasszonyi kötelességeinek, mint hogyha gyárba jár. (Sajnos, ez a felfogás tökéletesen hamis, mert az otthonmunka inkább rombolóan hat a családi életre.) Emellett ezernyi olyan segédmunka van a háziiparban, amelyet nők és gyermekek végezhetnek (pl. az orsózás és befűzés a kötő- és szövőiparban.)

A svájci otthonmunkások 72.8%-a nő, nem számítva azokat, akik csak az említett segédmunkát végzik. Iparágak szerint a következőképpen oszlanak meg a munkások:

I p a r á g	A m u n k á s k o r a					
	n e m e	k o r a				
	férfi	nő	14—19 év	20—59 év	60 éven felül	Összesen
1. Textilipar és szalmafonás ...	16207	52942	7047	54222	7880	69.149
2. Óra- és ékszeripar	6511	6055	1287	10161	1118	12.566
3. Ruházat	1667	7554	754	7912	555	9221
4. Kosár- és székfonás	93	92	11	146	28	185
5. Dohányipar	48	341	28	329	32	389
6. Fafaragás	556	96	45	518	89	652

Kitűnik ebből az összeállításból, hogy az óraiparban, fafaragásban, kosár- és székfonásban a férfiak száma túlnyomó. A többi iparágban, főleg az annyira fontos textiliparban a nők dominálnak. Ezenkívül mindjobban tört foglal a női munka a szövésben, fonásban és hímzésben.

Nagyon karakterisztikus jelensége az otthonmunkának a munkaközvetítő. Ahelyett, hogy munkaadójával közvetlen összeköttetésben állna, még a közvetítőtől is függ az otthonmunkás. A munkaközvetítés okát részint abban találják, hogy a munkás nagyon messze lakik a gyártól, részint abban, hogy nem elég ügyes abban, hogy maga szerezzon magának munkát. A közvetítő osztja ki tehát a munkások között az anyagot és ő veszi át tőlük a kész munkát: ő fizeti ki nekik a munkaadó által megszabott bért is. A bér egy részét könnyen megtarthatja magának, mert hiszen a munkás nem tudja ellenőrizni.

A munkaközvetítésre vonatkozó adatokat a következő táblázat tünteti fel:

I p a r á g	Ü z e m e k , a m e l y e k b e n a b é r t f i z e t i						
	a vállalkozó maga	%	munkaközvetítő	%	részben a vállalkozó részben a közvetítő	Összesen	
Ruházat	7244	85·7	1204	14·2	12	0·1	8460
Kosár és szék- fonás	167	97·6	4	2·4	—	—	171
Textilipar	32646	63·1	18869	36·5	214	0·4	51729
Órásiipar	9509	99·0	87	1·0	7	0·07	9603
Dohányipar	354	99·1	3	0·9	—	—	357
Fafaragás	552	99·8	1	0·2	—	—	553
Összesen	50472	71·2	20168	28·5	233	63	70873

Nem kevésbé súlyos hátránya az otthonmunkának az u. n. Truck-rendszer, melyet a gyárakban már régen betiltottak. Abból áll ez a rendszer, hogy a munkás a bérét nem készpénzben kapja, hanem vagy az egészeit vagy egy részét különféle árukban. Ily módon a munkás nem rendelkezhetik szabadon a bérével, hanem kénytelen helyette silány árucikkkel beérni. Sok helyen így játszik ki a munkást, hogy pénzben kapja ugyan ki a bérét, de köteles abban az üzletben vásárolni, melyet a munkaadója tart fenn és amelyben rosszabb áruért jóval többet fizet, mint máshol. A svájci otthonmunkások között ez a rendszer nagyon elterjedt, ami a következő táblázatból is kitűnik:

I p a r á g	F i z e t é s k é s z p é n z b e n		F i z e t é s á r ú b a n	
	Összesen	%	Összesen	%
Ruházat	8149	96·3	311	3·7
Kosár- és székfonás ...	165	96·4	6	3·6
Textilipar	51·007	98·6	722	1·4
Órásiipar	9204	95·9	399	4·1
Dohányipar	355	99·4	2	0·6
Fafaragás	341	61·7	212	38·3
Összesen	69221	97·7	1652	2·3

Tehát 1652 üzemből alkalmazták a Truck-rendszert. Vidékenként változik ez a szám; a berni hegyvidék fafaragó üzemeinek 38.3%-a fizet árúban, Freiburg kanton 701 szalmafonó üzemei közül pedig 306, tehát 43.6%.

Érdekes azt is tudni, hogy hány esetben egyedüli kereset az otthonmunka, hány esetben fő kereseti forrás, amely mellett a munkás kénytelen más keresetet is üzni, hogy önmaga és családja szükségleteit kielégítse és végül hány esetben képez az otthonmunka csupán kiegészítő mellékfoglalkozást.

70873 üzemben ezek a számok következőképpen oszlanak meg:

I p a r á g	A háziipar mint		
	egyedüli kereset	fő kereseti forrás	mellékfoglalkozás
Ruházat	3939	1368	3153
Kosár- és székfonás	66	31	74
Textilipar	22402	11411	17916
Órásiipar	6464	1469	1670
Dohányipar	105	68	184
Fafaragás	252	202	99
Összesen	33228	14549	23096

Az otthonmunka mellett üzött mellékfoglalkozások közül kiemelendők az őstermelés (mezőgazdaság), mely leggyakrabban található, személyes szolgálatok, továbbá ipar és kereskedelem, közlekedés, szabad foglalkozások.

Ezek a számok még korántsem adnak tiszta képet arról, hogy voltaképpen mi az otthonmunka és mit jelent a munkásra nézve és azokról a szociális viszonyokról, melyekbe a munkást juttatják, de megítélhetjük belőlük az otthonmunka kiterjedését, gazdasági és társadalmi jelentőségét.

Szerzett Ön lapunknak új előfizetőt a lefolyt hónapban?

SZEMLE.

Leánygimnázium Szegeden. Szeged érdemes polgármesterének, dr. Lázár György kezdeményezésére állami leánygimnáziumot létesítenek Szegeden. Az Alföld büszkesége ezzel előljár annak a szégyenletes állapotnak a megszüntetésével, hogy legnagyobb és legintelligensebb városaink sem nyújtanak lehetőséget leányok magasabb kiképzésére. A polgármester ebben a tárgyban Szeged város tanácsához a következő átiratát intézte:

„A nők keresetképességének fokozása s a keresetképesség alapfeltételeinek előállítására a megnehezült életfentartási és családalapítási viszonyok között immár oly égető kérdés, melylyel a közhatóságoknak érdemileg foglalkozniuk kell.

Azon sajnálatos körülmény, hogy a tanítónői és kiseddóvónői képezdekből kikerült végzett növendékek testére sem az állam, sem a felekezetek, sem a községek kereseti pozíciókat nem biztosíthatnak, a nőknek, bár korlátolt feltételek alatt, az egyetemi tanulmányokra való utalására vezetett.

Mínt hogy azonban az életben levő tanulmányi rendszer szerint az egyetemre való beíratás előfeltétele a középiskolában nyerendő érettségi bizonyítvány, annál fogva elsősorban arról kell gondoskodni, hogy a nők irányú előképzésben kisebb anyagi áldozatok árán részesíthetők legyenek.

A Szegeden, az állami felső leányiskolával kapcsolatba hozandó egy úgynevezett leánygimnázium, egyrészt emelné a városnak az egész alvidékre kiható központi

ságát, másrészt azon előfeltételt nyújtaná, mely a nők kereseti pályára kevés költség mellett való kiképzésére szükséges.

Mínt hogy egyrészt a szegedi felső leányiskolának ily, a felső négy középiskolai osztályra való berendezése tanterv szempontjából Szegeden nehézségbe nem ütközik, másrészt értesülésem szerint a kultuszminisztérium ily tanfolyam fölállításától a normális pénzügyi viszonyok helyreállításával nem fog idegenkedni, annál fogva e kérdésben a tárgyalások megindítandók volnának.”

Nők a meteorológia szolgálatában. Segédmunkáknak eddig is alkalmaztak e téren nőket. De Berecz Otília az első nő, akit egy magyar meteorológiai állomás vezetésével bíztak meg. Berecz Otília hivatalában atyját követi, aki mellett gyakorlati úton szerezte meg a szükséges szak tudást, amit később Budapesten elméleti tanulmányokkal egészített ki.

Hány nőnek van választójoga Bosznia-Hercegovinában? Bosznia és Hercegovina országos kormányának összeállítása szerint aktív választójoga volt az 1910. évi választásoknál:

J á r á s	A választói joggal felruházott nők száma felekezetek szerint			
	moszlim	szerb-ortodox	róm. kat.	Együtt
Sarajevo	10	1	—	11
Banja Luka	11	—	—	11
Dervent	9	—	—	9
Bos.-Dubica	1	—	—	1
Bos.-Novi	1	—	—	1
Priedor	3	—	1	4
Prijavor	1	—	—	1
Tesanj	7	—	—	7
Bos.-Krupa	1	—	—	1
Bos.-Petrovac	2	—	—	2
Livno	1	—	—	1
Travnik	2	—	—	2
Zenica	1	—	—	1
Bjelina	6	—	—	6
Brcka	1	—	—	1
Gradacac	9	—	—	9
Maglaj	2	—	—	2
Tuzla	5	—	—	5
Zwornik	3	—	—	3
Az egész tartomány	76	1	1	78

(Nő közvetett választói joggal következő feltételek mellett bír: 1. ha önjogú; 2. ha földbirtokos s 3. ha, mint ilyen legkevesebb 140 korona földadót fizet).

A szabadoktatás országos szervezete. A Nemzeti Nőnevelés írja: Az előttünk levő nagy terjedelmű füzet (260 lap nagy ívrét) közli a miniszternek e tárgyban (a szabadoktatásra vonatkozó) a közoktatásügyi Tanácshoz intézett rendeletét, Jancsó Benedek beadványát és Emlékiratát és az 1908 október hóban tartott tárgyalásokról felvett jegyzőkönyveket. Mindenkinek érdeklődésére méltó és fölülte tanulmányos és füzet mindenik részlete, különösen pedig az a történeti visszatekintés, melyet dr. Jancsó Benedek e kérdésnek hazánkban és a külföldön való fejlődéséről nyújt. De bár a szabadoktatásra vonatkozó elméleteket, tervezeteket ily rendkívül becses összeállításban találjuk e füzetben, reánk asszonyokra mégis lehangoló annak tanulmányozása. Mínt ha csak férfiak volnának a világon, s mínt ha csak a férfiaknak volnának művelődési szükségleteik, annyira melőztek e tárgyalások közben mindent, ami a nőkre vonat-

kozik. Még az analfabéták között is csak az $1\frac{1}{4}$ millió férfi-analfabétát emlegetik (választójogi szempontból); hogy a nők tudatlansága valóságos nemzeti veszedelem, arra nem gondolt senki. Pedig egy nőt is kitüntettek azzal, hogy meghívták a tárgyalásokra (Geócze Saroltát), de ő is inkább általánosságokban szólt a szabadoktatás kérdéséhez s csak egyik felszólalásában utalt annak a szükségességére, hogy a tanításba a nőket is be kell vonni. De a 35 kitűnő férfiszónok közül senki sem akadt, aki erre a felszólalásra reflektált volna, s így a megállapodások során azt teljesen mellőzték. Hisszük ugyan, hogy csak azért tették ezt, mert hallgatólag elfogadták az Irányi által 1870 március 18-án benyújtott, a felnőttek oktatására vonatkozó törvényjavaslat nemes szellemét, mely a 7. §-ban a következőket mondja: „A nők külön órákban s – ha lehet – nők által tanítandók, s ami a jelen törvényjavaslatban a tanítókat illetőleg mondatik, az általában a tanítónőkről is értendő”, mégis szükségességnek ítéljük, hogy a nők tanulásának érdekét és szükségességét nyomatékosan hangoztassuk. Annál több reménnyel tesszük ezt, mert jelenlegi kultuszminiszterünk a nők nevelésének fejlesztését kormányzati elvévé tette, bizvást remélhetjük tehát, hogy a szabadoktatás szervezésében sem feledkezik meg a nőkről. A nagy tömegek elmaradottságából származó gazdasági és szociális bajok, elszegényedés, gyermekhalandóság, alkoholizmus, a tüdő- és nemibetegségek szörnyű pusztításai egyenesen megkövetelik a nők kioktatását; a tanítónőképzés és a felsőbb nőoktatás fejlődése pedig lehetővé teszik, hogy a szabadoktatásban a nők is betöltsék a reájuk váró feladatokat, melyekben őket férfiak nem is helyettesíthetik.

A férfiliga. A nők választójogáért küzdő férfiak ligája alakuló ülésén következően alakult meg a tisztikar: Elnök t. dr. Dirner Gusztáv egyet. m.-tanár; alelnökök: Zipernowszky károly egyetemi tanár és Szász Zsombor; titkár: Demény Ottó mérnök) ellenőr: Fleissig Sándor bankár; pénztáros: Csúry Jenő min. oszt. tan.; ügyész: dr. Vikár Géza. A választmány budapesti tagjai: dr. Beké Manó egyet. tanár, dr. Balassa József tanár, dr. Benedek János országgyűlési képviselő, dr. Baránszky Gyula ügyvéd, Éber Antal. Györgyi Kálmán tanár, Gerő Ödön hírlapíró, dr. Hajós Lajos egyet. m.-tanár, dr. Kelen Ferenc tanár, Korodi György műegy. hallg., Kabos Ede hírlapíró, dr. Láncoz Gyula egyet. tanár, László Artúr mérnök, dr. Lendl Adolf tanár, dr. Lers Vilmos min. oszt. tan., Löw Adolf vállalkozó, dr. Pándy Kálmán, dr. Pikier Gyula tanár, dr. Rác Miksa hírlapíró, Reintl Ernő tisztviselő, Wagner Marcell műépítész. Vidéki tagjai: dr. Máday Andor, Geneve; dr. Doktor Sándor, Pécs; dr. Engel Ignác, Nagysurány; dr. Görög Gyula, Tiszaújfal; Katscher Lipót, München; Jánossy Gábor, Szombathely; dr. Edlmann Menyhért, Nagyvárád; dr. Kreutzer Lipót, Kolozsvár és dr. Kenézy Gyula, Debrecen. A számvizsgáló bizottság tagjai: Murányi Iván, dr. Polányi károly és Salgó Béla. A liga valamennyi képviselőhöz körkérdezt intézett a nők választójoga dolgában. Eredményét annak idején közölni fogja. Eddig több felhívást és egy brochurát adott ki (1. az „Irodalom” rovatot) propaganda céljából. Új tagok állandóan jelentkeznek, úgy hogy a fiatal testületnek máris nagyszámú tagja van.

Auguste Fickert meghalt. Súlyos veszteséget szenved az osztrák mozgalom egyik legkiválóbb asszonya halálával. Auguste Fickert az „Allgemeiner Österreichischer Frauenverein” elnöke és a „Neues Frauenleben” című lapunk kiadója volt. Elemi iskolai tanítónő létére rendkívül sok zaklatásnak tette ki magát – különösen a reakciós Lueger-kormányzat idején – elveiért, de minden üldöztetéssel szemben is rendíthetetlen szolgálja maradt a nőmozgalom és az általános emberi haladás ügyének. Ausztria minden haladó mozgalomának számottevő tényezője volt az elhunyt, akinek neve a nemzetközi nőmozgalomban is általánosan megbecsült volt.

Nőtanár porosz egyetemen. Amíg nálunk még keserves formalitások árán juthat az érettségit tett leány az egyetemre, a reakciós Poroszország már egyetemi katedrára is ültet nőt. Dr. Maria von Linden grófnő, zoológust a bonni egyetem rendes tanárává nevezték ki. Az új tanár 1896-ban promovált Tübingenben. Azóta több tudományos munkával keltett feltűnést. A párisi tudományos akadémia egy ízben jutalmi díjjal ki is tüntette egyik munkáját.

Nők a spanyol egyetemen. Spanyolországban királyi rendelet a férfiakéval teljesen egyenlő feltételek mellett nyitotta meg a nők előtt az egyetemet.

A pozsonyi felső kereskedelmi leányiskola. Magyarországnak ez a még mindig egyetlen felső kereskedelmi leányiskolája már most fogad el beiratkozást a szeptemberben kezdődő tanévre. Az intézet országos híre mellett is nyomatékosan felhívjuk rá olvasóink figyelmét.

Új szakiskolák Németországban, Münchenben új kereskedelmi főiskola alakult, amely egyenlő feltételek mellett vesz fel férfiakat és nőket. – A Wismar an der Ostseeban levő mérnöki akadémián nőket a férfiakéval egyenlő feltételek mellett képesítenek az építész, építész-mérnöki, elektrotechnikai és gépészmérnöki pályára. – Berlinben szakiskola nyílt meg, amely nőket üvegfestésre tanít.

Florence Nightingale. A nőmozgalom azon úttörői között, akik a bibliai koron túl is a mozgalom körében maradnak, Florence Nightingale egyike a legismertebb és legtiszteltebbeknek. A modern betegápolás úttörője május 11-én lett 90 éves. Ebből az alkalomból az egész művelt világ elhalmozta szeretete és tisztelete jelével. (Reméljük, a betegápolók magyar szervezetei, pl. a „Gondviselés-Egyesület”, sem feledkeztek meg erről a napról.) Florence Nightingale hivatásos betegápoló volt és a ktim-háború idején először valószínűleg meg a betegápolás terén teljesen új és ma világszerte alkalmazott rendszerét. Reformmunkáját eleinte „nőietlennek” bélyegezték, de a közvélemény csakhamar melléje állt és másfél millió koronás nemzeti ajándékot juttatott neki a háború után. Nightingale asszony ebből az összegből otthon alapított ápolónők számára. A választójogi mozgalomnak mindenkor odaadó munkása, John Stuart Mill petícióján pedig

az első aláírók egyike volt. Most is büszkesége az angol választójogi mozgalomnak, amely 90-ik születésnapja alkalmából különösen meleg ünnepeltetésben részesítette a kiváló asszonyt

Nők a drágaság ellen. Az osztrák nők május havában mozgalmat indítottak a háziasszonyok szervezésére a drágaság leküzdése érdekében. Az előkészítő bizottság munkálataiból két magyar származású asszony Frankné Scheiber Berta és Ernstné Friedender Jozefin is bőven kivette a részét. A mozgalom nagy keretekben indult és az osztrák társadalomban már is nagyon hódított. Az új szervezet gyakorlati és tudományos munkával fog a túrheterenlül fokozódó drágaság ellen küzdeni. Hét szakosztállyal indult, ezek a hús, főzelék, liszt, tej, cukor, zsír és szén olcsóbbításának feladatával fognak megbirkózni.

Beleszólhat-e a feleség az üzletbe? Ilyen címen a következőket írja „Az Üzlet” című szaklap: Erre a kérdésre nézve két ellentétes felfogást ismerünk. Eszerint az egyik felfogás úgy hangzik, hogy a kereskedő feleségének semmi keresni valója nincs az üzletben. Vonatkoztatják ezt a tilalmat főleg olyan cégekre, melyeknek több tulajdonosuk van. Míg a cégtársak – a férfiak – össze tudnak férni egymással, csak bajt és zavart okozna az, ha egyik, vagy éppen mindkét társtulajdonos felesége is jogot kérne magának az üzleti ügyek intézésében. Felhozzák továbbá azt az ellenvetést, hogy az asszony, ha egyszer beledolgozta magát az üzembe, rendszerint hamar magához ragadja az egyeduralmat és háttérbe szorítja a férjét. Ez csak árt az üzletnek; a főnök ferde helyzetbe kerül személyzetével szemben, tekintélye meginog s a vásárlók sem hagyják megjegyzés nélkül a papuschóst.

Jellemző különben, hogy az alkalmazottak félve tisztelik a főnök feleségét, mert többnyire szigorúbb és élesebb szemmel ügyeli meg embereit.

Az utazók se igen szeretik, ha asszony dirigál egy cégnél, mert gyanakvóbb és hiába hajbókolnak, hízelegnek neki, nem egykönnyen lehet tőle nagy megrendeléseket kieszközölni. Meggondolatlan intézkedést, túl nagy raktárt ritkán találunk asszonytól vezetett üzletekben. Gyakoribb itten bizonyos szükkeblűség, mely nagyon kis választékban nyilvánul meg s mely az üzletnek épp úgy árthat, mint a férfinak a meglevő eszközökön túlmenő bevásárlására.

Vannak azonban oly vélemények is, melyek a nőnek üzlettárs! tevékenysége mellett szólnak. Ezt az álláspontot képviseli a vidéki kiskereskedők többsége. A kiskereskedő nincs mindig abban a helyzetben, hogy nagyfizetésű személyzetet tartson; be kell érni kevesebb s olcsóbb munkaerővel, ezeket pedig folytonosan vezetni és ellenőrizni kell. Így tehát a nő feltétlenül szükséges támasz, akire a kereskedő rábízhatja magát, mert érdekeik közösek. A divatszakmában meg a nő akárhányszor lelke az üzletnek; a bevásárlásnál többet ér az ő női ösztöne, mint a férj összes ismeretei és sok évi tapasztalatai. Előre megmondja – s az ítélete majdnem mindig beválk – melyik cikk lesz kelendő, melyik nem. Ez a biztonság riasztja vissza az utazókat, akik mézes-mázos beszéddel akarják feleik nyakába varrni maradék áruikat

s akik épp ezért a poklok mélységes fenekére kívánják öngaságát.

Jó vásárlókat is a nő tud jobban kiszolgálni; inkább tudja a nyelvüket, ismeri óhajaikat, mint a férfi. Női vásárlókkal dolgozó üzletekben, különösen ha a kiszolgálást is nők végzik, a nő az irányadó s a férfi legfeljebb bevásárló lehet. A kis üzlettulajdonos, aki nem fizethet drága erőket, miért ne vonná bele ide a feleségét?

Kis városban szinte magától értetődő dolog, ha foglalkozást keres magának a kereskedő felesége, akire itt úgysem vár annyi időtöltés, szórakozás, mint a nagyvárosban. Fialat kereskedő, ha önállósítani akarja magát, épp ezért vesz el szívesen olyan lányt, ha mindjárt csekélyebb hozománnyal is, akinek üzleti érzékét már ismeri. A tulajdonos betegsége vagy halála esetén pedig biztosítva van az üzlet fennállása, ha a felesége is részt vett az üzemben.

A nőnek üzlettársi szerepe tehát, mint látjuk, elsősorban a helyi viszonyoktól, azután az üzlet nagyságától s a szakmától függ.

Nemzetközi neomaltuzianus kongresszus. Hágában július 28-tól 30-ig lesz e kongresszus, melyen a faj-nemesítést, korunknak ezt a sokat vitatott kérdését fogják Európa tudósai tárgyalni. Előadást tart majd: Forel, Giroud (Paris), Knut Wikksell (Upsala), Drisdale (London), Helene Stocket (Berlin), Marie Stritt (Dresden) és mások. Érdeklődőknek felvilágosítással szolgál Dr. J. Rutgers, Haag, Verhulststr. 9.

Különfélék. A kopenhágai háztartási iskolák felügyelőjévé Eline Hansent, a dán nők választójogi szövetségének elnökét nevezték ki 5500 korona fizetéssel. Amikor az új állást szervezték, a tanács kifejezetten hangsúlyozta, hogy ezt az állást csak a kopenhágai háztartás! oktatás kiváló művelőjével, Hansen kisasszonnyal lehet betölteni. – A prágai „Frauenfortschritt” egyesület Lewinben alapította az első csehországi kertészeti iskolát nők számára. – A budapesti tudományegyetemen június 19-én doktorrá avatták Kovács Laura bölcsészettanhallgatót, aki mint ilyen Magyarországnak első bölcsész-kémiai nődoktora. – A francia közlekedésügyi miniszter a postakézbésítő szolgálatában ezentúl nőket is alkalmaz. – A New-Yorkban jelenleg folyó népszámlálásnál 150 nőt is alkalmaztak 4 dollár napidíjjal.

IRODALOM.

BEÉRKEZETT MŰVEK.*

Dr. Máday Andor: A törvényes munkásvédelem nemzetközi szabályozása. Budapest, a Társadalmi Múzeum kiadványai. Ára 1 k.

Dr. Varró István: Magyar Társadalomtudományi Bibliográfia 1909-ről. A fővárosi könyvtár közleményei. 5. sz. Ára 1 k.

Dr. Engel Zsigmond és dr. Steiner Hugó: A házasságon kívül született gyermek jogvédelme. Budapest, dr. Engel Zsigmond kiadása. (V., Kádár-utca 10.) Ára 2.60 k.

* Birálatukat fentartjuk magunknak.

Norman A n g e 11: Europe's optical illusion. Simpkin, Marshall, Hamilton, Kent & Co. Ltd London. Ára 2 sh. 6 p.

Dr. Dirner Gusztáv: A nő választójogától. kiadja a „Férfiliga a nő választójoga érdekében”. Ára 20 fillér.

Le Suffrage des Femmes en France. Publication du Groupe de Propagande de l'Union Française pour le Suffrage des Femmes. Paris, Marcel Riviere & Cie. Ára 15 fillér.

Cicely Hamilton és Christopher S t. - John: Hogyan kaptak a nők választójogot? Vigjáték egy felvonásban. kiadja a Feministák Egyesülete. Ára 20 fillér.

Finlande et Russie: Deliberation internationale des Londres. Paris, A. Pedone, éditeur.

Biró Lajos; A diadalmasszony. Regény. kiadja Singer és Wolfner. Budapest, 1910. Ára 3 k.

Biró Lajos: Marie és más asszonyok. kiadja Singer és Wolfner. Budapest, 1910. Ára 4 kor.

Ibsen Henrik: Solness építőmester. Gömöri Jenő fordítása. Budapest, Ranschburg Gusztáv könyvkereskedése. Ára 2 k.

Star: Was Frauen erdulden. Berichte aus dem Üben. Verlag „Hilfe” Berlin-Schöneberg. Ára 1 M.

Heinrich Wolgast: Ganze Menschen. Ein sozialpädagogischer Versuch. Verlag „Hilfe” Berlin-Schöneberg. Ára 2 M.

Im steinernen Meer. Grossstadtgedichte. Herausgegeben von Oscar Hübner und Johannes Moegelin. Verlag „Hilfe” Berlin-Schöneberg. Ára?

Otto Fick: Unser eigenes Heim. Im Selbstverlag: Friedenau-Berlin, Wilhelmshöhenstrasse 19. Ára 25 Pf.

Camille Lemonnier: Warum ich Männerkleidung trug. Erlebnisse einer Frau. Verlag Axel Juncker, Berlin-Charlottenburg. Ára 4 M.

Andreas Haukland: Ansiedler Geschichten. Verlag Axel Juncker, Berlin-Charlottenburg. Ára 2 M.

Emil Rasmussen: Camillo Cantori und seine Frauen. Verlag Axel Juncker, Berlin-Charlottenburg. Ára 4 M.

A KAKUK MESÉJE.

Írta: THEODOR ETZEL, München.*

A madarak társadalma tisztában volt vele, hogy tenni kell valamit az alig felcseperedett madárfiókák nemi felvilágosítása ellen, mert a szülői tisztelet ellen minduntalan előforduló vétségek kétségtelenül a kíváncsiskodó fiatalok bizonyos felfedezéseire voltak visszavezethetők. Az erkölcsi ügyek miniszterének vezetése mellett összeültek a nép vénei, hogy megvitassák ezt a nagyfontosságú kérdést. A csuhás keselyű

azt indítványozta, állapíttassák meg hivatalból egy mese, melyet a szülők elmondhassanak kíváncsiskodó gyermekeiknek, ha azok az eredetükre vonatkozó kérdésekkel zaklatják őket. Az indítványozó kifejtette, hogy ezt a jámbor csalást az embereknel figyelte meg, akiknél ez az eltussolás fényesen bevált, aminthogy általában minden nagyon bölcs, amit az emberek tesznek.

A madárvilág vénei mélyen elgondolkoztak a kérdésen, amíg az elnök bólogatni kezdett. Erre valamennyien követték az elnök példáját és szerfelett okosnak tartották a referensnek azt a további indítványát is, hogy az emberekhez hasonlóan ők is a gólyát tegyék meg gyermekszállítónak.

A gólya azonban nagyon ellenezte, hogy még a madárvilágban is ilyen erkölcstelen színbe keveredjék. Minthogy tisztességes madárnak még a saját gyermekeivel szemben sem szabad az apaság, illetve anyaság vádját viselnie, legjobban ha ezt a hivatalt egy amúgy is rosszhírű egyénre ruházzák . . .

A gólya szavait nagy tetszéssel fogadták. A mesét az ő javaslata szerint szerkesztették meg és az összes erkölcsös szülőket kötelezték annak használatára.

„Apuskám, honnan jönnek a kis madarak?”

„A tojásokból gyermekem.”

„Igen, de miből lesznek a tojások?”

„Azokat egy idegen kakuk csempészte a fészünkbe.”

”Ó...”

Azt mondják, hogy a kis madarak most nagyon boldogok ... amióta tudják, hogy a saját szüleik nincsenek kompromittálva.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

A kiadóhivatal kéri mindazokat, akik bekötési táblákat rendeltek, szíveskedjenek azokat a kiadóhivatalból elhozatni.

Feminista. Bizony, mi is türelmetlenül várjuk egy-egy cikk közreadásának lehetőségét. De úgy halmozódik az anyag! Cikkére hamarosan sor kerül. Már amilyen hamar havonként csak egyszer megjelenő lap-tól telik!

Jár-e az Önök kaszinójába, klubjába, kávéházába „A Nő és a társadalom?” Ha nem: rendeltesse meg.

* A „Jugend” ssives engedélye alapján.

Ügyvezetés:
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Pénztáros:
HILLERNÉ BOLBE-
RITZ GEORGINA
V., Arany János-u. 1.

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.

Tagági díj felvétel; legalább évi 10 korona.

Gyakorlati Tanácsadó
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Hivatalos órák: kedden
és pénteken 6-8-ig.
Magántanfónők elbe-
íratása ugyanekkor.

Politikai propaganda-költségeinkre újabban be- folyt:

Júniusi kimutatás	4162.89 K.
Dalmady Rózsa I., II., IV. és V. gyűjtőívén: a Pesti Hazai Első Takarékpénztár tisztségviselői	114.20 „
Schwimmer Rózsa gyűjtő- ívén:	
Lánczy Leóné	100.— „
Ehrmann Leóné	10.— „ (110)
Kurzweil Gáspárné — Érsek- újvár — gyűjtőívén:	
Singer Józsefné, Érsekújvár	10.— „
Dr. Winter Mórné, Érsekújvár	5.— „
Klein Jakabné, Érsekújvár	10.— „
Klein Gyuláné, Bécs	20.— „
K. L., Érsekújvár	10.— „
Singer Leóné, Érsekújvár	6.— „
Dr. Guth Jenőné, Érsekújvár	3.— „
Kurzweil Gáspárné, Érsekújvár	13.— „
Özv. Singer Adolfné, Érsekújvár	6.— „
Korányi Erzsébet, Érsekújvár	2.— „
Adler Izidorné, Komárom	10.— „
Leszner Sándorné, Tapolca	5.— „
Tolnai Arnold vezérigazgató	50.— „ (150)
Bortstieber Natália — Vág- újhely — gyűjtőívén:	
Bortstieber Natália	5.— „
Diamant Elza	2.— „
Grosner Henrikné	1.— „
Ocsovsky Margit	1.— „
Biró Laura	2.— „
Prékopa Gusztávné	1.— „
Kochanovszky Györgyné	1.— „
Neubauerné	1.— „
Tauber Hugóné	4.— „
Eiser Emilné	2.— „
Lövinger Frida	1.— „ (21)
Bak Elza gyűjtőívén:	
Bakné	1.— „
Bak Elza	2.— „
H. Ilona	3.— „
M. R.	2.— „
Qu.	3.— „
Urbán Klári	5.— „
Szécsi	1.— „
Dr. Garzó Miklós	1.— „
Garzó Miklósné Sz. Jolán	1.02 „
N. N.	3.— „
Dr. M.-né	1.— „
Kovács Kálmán	1.— „
Hűvös Béla	1.— „
Dr. Szilassyné	1.— „
M. D.	1.— „
Bak Soma	1.— „
Rosenberg Antí	2.— „ (30.02)
Schwimmer Franciska — Kaposvár — gyűjtőívén:	
Krausz Zsigmondné	2.— „
Nemes Ada	2.— „
Nemes Viola	1.— „
Székely M.	1.— „
Szabados Imréné	2.— „

Átvétel... 4596.11 K.

Áthozat... 4596.11 K.

Fogadás	0.40 „
Dénes Miksa	1.— „
Mautner Jolán	1.— „
Schwimmer Franciska	3.80 „
Balás N.	1.— „
Fodor Sándor	1.— „ (16.20)
nagysárosi Szirmai Oszkárné	25.— „
nagysárosi Szirmai Oszkár	5.— „
Dr. Glücklich Emil	20.— „
Tomasek Emma	10.— „
Istvánffy Gyuláné	10.— „
Sándor Ábris	2.— „
Dr. Farkas Geiza, Nemetelemer	5.— „
Reismanné Halasi Margit, Eszény	10.— „
Dr. Dirner Gusztáv	20.— „
Lőw Arnold	2.— „
Molnár Ernő	1.— „
Friedmann Berta, Debrecen	2.— „
Fütsmei elvtársak	8.— „

Összesen 4724.31 K.

Aki még nem járult a gyűjtéshez és nem gyűjtött. pótolja mulasztását sürgősen. Ne felejtjük: mindnyá-
junk ügyéről van szó!

JÚLIUSI MUNKATERV.

Politikai munkára előkészítő tanfolyam július 15-étől hetenként egyszer. Jelentkezéseket irodánk már most elfogad.

Budapesten maradó tagtársaink keressék fel egyesületünket a hivatalos órákban minél gyakrabban! Egyfelől azért, hogy Gyakorlati Tanácsadónk munkájában és egyesületünk nagy adminisztratív munkájában segédkezzenek, másfelől, hogy ügyünk minden fázisáról tájékoztatást nyerve, a propaganda terén minél hathatósabban működhessenek.

Magyarországon nyaraló tagtársaink kövessék azoknak példáját, akik tavaly országszerte buzgó és hathatós propagandát fejtettek ki plakátok kiragasztása, lapunk és nyomtatványaink terjesztése, előadások rendezése útján. A Tátrában, Erdélyben, Délmagyarországon fürdőző tagtársaink különösen hálás talajra akadnak, ha eszméink terjesztését megkísérlik. közelebbi útbaigazítással és propaganda-anyaggal irodánk szívesen szolgál.

Előadások rendezését — mint eszméink terjesztésének legbiztosabb módját — melegen ajánljuk és minden tőlünk telhető módon elősegítjük. A nyári előadások sorában Trencsénteplic jár elől ezúttal jó példával. Eddig Trencsénteplicben, Pöstyénben és Rajecen üdülő tagtársak vállaltak előadás-előkészítést.

Külföldön nyaraló tagtársaink ne mulasszák el folkeresni az üdülőhelyük közelében levő szociális intézményeket és rokon egyesületeket; lépjenek érintkezésbe a nőmozgalom ottani vezetőivel és tudósítsanak bennünket azok munkájáról. Irodánk szívesen szolgál az erre szükséges címekekkel és tájékoztatással.

A júniusi krónika helyszüke miatt a jövő száma marad.

Külföldi meghívókat és értesítéseket nem küldünk.

A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE HIVATALOS ÉRTESETÉSEI.

Postatak. 17764.
TELEFON 80-75.
Egyesületi helyiség:
VI., Andrássy-út 83.

A. egyesületek tagjai díjtalanul kapják a lapot.

ÖSSZEJÖVETELEK JÚLIUS HAVÁBAN.

Minden szerdán este ½9 órakor összejövetel a budai Várkert-kioszkban.

11-én. kirándulás Fóthra. Találkozás d. u. 1 óra 50 perckor a nyugoti pályaudvar indulási csarnokában.

24-én. kirándulás T a t a t ó v á r o s b a. Találkozás reggel 6 óra 10 perckor a keleti pályaudvar indulási csarnokában.

Nyári tanfolyamok. Több oldalról jött kérés alapján elhatároztuk, hogy magyar és német gyorsírásból és gépírásból a nyári hónapokra külön tanfolyamot nyitunk. E tanfolyamokat hallgatni kívánó tagtársaink jelentkezzenek sürgősen a titkárságnál, mert a tanítás már július első napjaiban megkezdődik.

Júniusi krónika. Erősen foglalkoztattak bennünket június havában az iskolaügyek, valamint az üdülőtelepek szervezése. Munkásságunk emellett a rendes keretekben folyt tovább. Felvettünk az egyesületbe választmányunk júniusi ülésén 22 új tagot. Az iroda ugyanezen az ülésen 41 elhelyezésről tett jelentést. Egyesületünk munkásságára több száz plakáttal hívtuk fel az érdekeltek figyelmét. Rendeztünk jól látogatott szerdai összejöveteleket a budai kioszkban és egy nagyon jól sikerült kirándulást a Dobogókőre. A repülőversenyt is megtekintettük nagyobb csoportban.

Iskolaügy. A székesfőváros által tavaly szervezett gyakorlati irodai tanfolyamok most tartották első nyilvános vizsgáikat. Bár a napi sajtó szinte hemzsegett a dicséretektől áradó tudósításoktól, volt alkalmunk meggyőződni róla, hogy a tanfolyamok alapossága sok kívánnivalót hagy hátra. A vizsgákon szerzett tapasztalataink ismét megerősítették azt a meggyőződésünket, hogy landadatulán kell tovább küzdenünk a rendszeres női felső kereskedelmi iskoláért. Ezt a meggyőződésünket kifejezésre juttattuk abban a felterjesztésben is, melyet e tárgyban a székesfőváros tanácsához intéztünk. Ezenkívül a kereskedelemügyi ministertől is kértünk újból iskolákat. További lépések ebben az irányban most vannak folyamatban.

Fürdőkedvezmény. Kolop-fürdő (Szolnokmegye), tulajdonosa Végess Sándorné tagtársunk, a fürdő-, lakás- és étlap-árakból 20% engedményt nyújt tagtársainknak. A fürdő vize sós, vasas és Glaubersavas.

Üdülőtelep. Július elsején nyílik meg balatonlellei üdülőtelepünk. míg a fenyőházait dr. Theisz Gyula villatulajdonos előzékenységéből már június utolsó hetében átadhattuk rendeltetésének. A telepek nagyon jól vannak szerelve, olcsó élelmézésről is gondoskodtunk, úgy

hogy üdülő tagtársaink mindenképpen jól érezhetik magukat. A balatoni telepre július második felére fogadhatunk el jelentkezést. Fenyőházán még van néhány hely, akik ezeket igénybe akarják venni, jelentkezzenek sürgősen az irodában.

Hosszabb kiránduláson. A sport-bizottság augusztus közepén kétnapos kirándulást rendez vagy a Tátrába, vagy az Aldunára. Jelentkezéseket írásban kér annak megjelölésével, hogy a jelentkező melyik útirányt választja. Mindegyik kirándulás költsége hozzávetőlegesen 50-60 korona lesz.

Szelvénygyűjtés. Legutóbbi kimutatásunk óta a következő tételek folytak be: Temesvári tagtársak 30.20, Schnur Nelly 10.-, Weitzenfeld Paula 5.-, Matthei Vilma 5.-, Klein Frida 5.-, Löbl Fanny 5.-, Erdei Rózsi 5.-, Duschkau Erzsi 5.-, Bély Teréz 5.-, Breitfeldner Irén 5.-, Braun Mária 5.-, Wolf Rózsi 5.-, Gyorgyevits Melanie 5.-, Szarvassy Jolán 5.-, Deuch Ljuba 5.-, Rósner Irma 5.-, Szabados Flóra 5.-, Turnay Margit 5.-, Porjeszné A. Eszter 5.-, Schweiger Margit 5.-, Fogel Mária 5.-, Hoffenreich Erna 5.-, Platschek kálmánné 5.-, Löwy Aranka 3.60, Reich Laura 3.30, Wollner Ilona 3.-, Láng Lenke 3.-, Hassan Irén 3.-, Földes Irén 3.-, Bergl Jolán 3.-, Androvits Gizella 3.-, Kálmán Anna 2.70, Horn Szerén 2.60, Schneller katalin 2.60, Klein Irma 2.40, Brück Hermin 2.40, Vidor Mihályné 2.-, Czinner Ilona 2.-, Rosenbaum Paula 2.-, Kicsalesz Ilona 2.-, Fürth Irén 2.-, G.-né Mannheim Mariska 2.-, Kellner Elza 1.70, Czlráky Irén 1.10, Grün Margit 1.-, Vass Thradarné -.50, Balogh Juliska -.30.

Újabb füzeteket szívesen küldünk. A szelvények elhelyezése rendkívül fontos, miért is kérjük tagtársainkat, hogy e téren minél élénkebb tevékenységet fejtsenek ki.

Temesvár. Évi jelentés. Tisztelt közgyűlés! Egyesületünk munkásságát akarom most önök előtt összegezni, szóval elmondani és számokkal bizonyítani, hogy mit végeztünk múlt évi közgyűlésünk óta. Örömmel jelenthetem, hogy szép eredményeket értünk el, nem hiába dolgoztunk. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy minden munkánkat siker koronázta, hogy minden célunkat elértük, hisz akkor már semmi szükség sem lenne egyesületünkre, de jelenti azt, hogy pár lépéssel közelebb hoztuk mindnyájunk érdekeit a megvalósuláshoz, mindnyájunk vágyát a jelenhez. És ez a tudat további munkásságra bátorít és biztat bennünket. kitaró és fáradtságot nem ismerő munkára a közös jóléért, a közös boldogulásért. Minden utat, módot megkíséreltünk, hogy célunkat,

a kellőleg megbecsült és jól fizetett nőmunka fogalmát megvalósíthatjuk. Tudjuk, hogy ennek alapfeltétele, hogy képzettségben, tudásban ne álljunk férfikollegáink mögött, azért elsősorban szaktudást iparkodtunk biztosítani tagjainknak.

Megtettük a kezdő lépéseket egy temesvári női kereskedelmi iskola érdekében és most fogjuk kérvényünket ezirányban a városnak benyújtani. Addig is, míg ezt az egyetlen módját az egyenlő kiképzésnek elérjük, tanfolyamok által segítettünk tagjainknak a legszükségesebb tudást megszerezni. Magyar és német nyelvtani, helyesírási és levelezési, magyar és német gyorsírási és két gépirási kurzusunk volt az elmúlt esztendőben, szaktanárok vezetése alatt. A magyar nyelvtani és helyesírási órát Marsits Rozina úrnő, az állami felsőbb leányiskola igazgatója adta. Hetenkint kétszer, három hónapig tartott a tanfolyam, melyen 20 hallgató vett részt. A német nyelvtan és helyesírási kurzust Hoffmann Erna kisasszony, az állami felsőbb leányiskola tanárnője vezette. Szintén 3 hónapig, heti 2 órával. Erre 19 tanuló jelentkezett, akik közül azonban 2 kimaradt, mert nem tudta a többieket a tanulásban követni. A magyar és német gyorsírást 3-3 hónapig tartott, Verő Adolf, főreáliskolai tanár úr vezetésével, az elsőt 22-en látogatták, a másodikat 16-an. Hat-hat héten át gépirási tanfolyamaink is voltak. E célra egyesületünk írógépet vett, amelyen a növendékek tanultak és gyakoroltak. Az első kurzust Tenner Dóra, a másodikat Kuzmanek Stefi tagtársak vezették. Részt vett 9-9 tanuló. A hallgatók az előadásokat szorgalmasan és pontosan látogatták. Számuk a rendes tagok számához képest nagy, mert egyesületünknek 77 rendes tagja van, a múlt évben volt 64 rendes tag. Kültag tavaly 84, idén 88. Alapító tavaly 3, idén 6. kilépett 5 rendes és 5 kültag és elköltözött 1 rendes tag. Rendes tagjaink száma 13-aj növekedett. A tanfolyamokra jelentkezők közül sokan beléptek egyesületünkbe, akiknek aztán állást is közvetítettünk.

Felszólítottuk az összes jótékony nőegyleteket, hogy nevezzenek meg 2-2 szegénysorsú leányt, akik tanfolyamainkat ingyenesen látogathatják. A gyárvárosi ízr. nőegylet pártfogolt)ai részt is vettek a kurzusokon és az egyik állásközvetítőnk útján már hivatalban is van. Állásközvetítőnk, amelyet Tenner Dóra tagtárs lát el, gyakran veszik igénybe úgy tagjaink, mint a főnökök. Huszonöt esetben sikerült a közvetítés. Itt látjuk azonban legjobban a képzettség hiányát, a legjobb állásokra nem tudunk megfelelő nőtisztviselőt ajánlani. Reméljük azonban, hogy ezen a bajon a rendes 3 osztályú női kereskedelmi iskola megvalósítása nemsokára segít. A tanuláson kívül tagjaink művelődéséről és szórakozásáról is iparkodtunk gondoskodni. Október és november

hónapokban délutáni teákat rendeztünk felolvasással és zeneszámokkal összekötve. Az első Szabolcska Mihály mondta el pár gyönyörű versét, utána pedig Karrász R. tanár zongorajátékait élveztük. A másodikon Szkladányi Cornél zongorajátéka, Maszalits és Kosztics urak zongora, fuvola-duettje szórakoztatott bennünket. Utána tagjaink[^] teát szolgáltak fel. Előadást tartott még február hóban Dr. Szávay Zoltán; a modern magyar lyrát ismertette élvezetes és tanulságos előadásában.

Tagjaink szórakoztatására szolgál még könyvtárunk, melyet most bővítünk ki egy 100 koronás adományból. A könyveket már megrendeltük és 1-2 hét múlva tagjaink rendelkezésére állanak.

A farsang folyamán két mulatságot rendezett vigalmi bizottságunk, egy tombola-estélyt január 5-én és egy jelmezbált február 26-án. Mind a kettő jól sikerült. Az első 100 k, a második 35 K tiszta hasznot jövedelmezett.

Tagjaink testi nevelését és egészségi okokat tartottunk szem előtt akkor, mikor Verő Adolf tanár úr vezetésével a főreáliskola tornatermében rendszeres és ingyenes tornaórákat létesítettünk. Azonban a nagy buzgóság és lelkesedés, amivel az órákat kezdték, csakhamar alábbszállt, úgy hogy 2 hónap után a kevés látogató miatt a tanfolyamot feloszlattuk.

Részt vett egyesületünk a tüdővész elleni szövetség parkünnepélyén. Be is lépett a liga tagjai közé 18 K adománnyal és 2 K évi tagsági díjjal.

Küldöttségileg képviseltettük egyesületünket dr. Telbisz Károly polgármester úr 25 éves jubileumán, ahol átnyújtottuk a nőtisztviselők üdvözlő feliratát.

Az összes nőtisztviselők érdekében dolgoztak tagtársaink akkor, midőn üdülőtelepünk javára gyűjtöttek. 30 koronát juttattunk így a közös célra. Ezt még a legnagyobb szempontból se tettük hiába, mert már mostanig 2 tagtársunk jelentkezett, aki igénybe veszi a tátra telepet.

Jelentemem kell még, hogy 1909. június hó 21-én tartott választmányi ülésen kádár Györgyné határozatlan időre szabadságot kért, amelyet a mai napig igénybe vett. Ezen idő alatt Lukács Margit alelnök volt ügyvezető.

Így munkálkodtunk az elmúlt esztendőben. Azonban tudjuk, hogy ezeket az eredményeket nemcsak a saját erőnkől értük el. A mi szerény anyagi viszonyainkhoz mérten óriási segítségben volt részünk akkor, amikor Temesvár város tekintetes tanácsa ingyen egylet! helyiséget bocsátott rendelkezésünkre. A tanfolyamainkra pedig szintén ingyen termet, fűtést és világítást adott. Nagy köszönet illeti ezért egyesületünk részétől Temesvár városát és igazán hálásak vagyunk nagylelkűségéért.

köszönetet mondok ezenkívül a temesvári sajtónak, hogy közleményeinket oly pontosan és szívesen közölte.

Maguknak meg kedves társaim kívánom, hogy a jövő esztendei titkári jelentés még sokkal több és hasznosabb munkásságról számolhasson be. Segítsenek kérem mindnyájan, hogy úgy legyen!

Temesváron, 1910. május hó 23.-án.

Lukács Margit.

Arad.

Egyesületünk talpra állítása érdekében nagyobb-szabású szórakoztató ünnepélyt terveztünk, melytől anyagi és erkölcsi sikert egyaránt remélünk. Ennek bővebb részleteit azon az értekezleten fogjuk megbeszélni, amelyet külön meghívó alapján hívunk össze. Tervbe vettük Cicely Hamilton pompás vígjátékának „Hogyan kaptak a nők választójogot” előadását, azonkívül kitűnő előadókat sikerült biztosítanunk. Minden tagtársunk tartsa kötelességének dolgozni a siker érdekében.

Mind több cég fordul egyesületünkhöz az üresedésben lévő állásokat bejelentve. Figyelmébe ajánljuk tehát tagtársainknak, hogy elhelyezés céljából egyesületünkhöz forduljanak. valamint kérjük, hogy állásváltoztatási szándékukat is haladéktalanul jelentsék be az együletben. Állás-közvetítésünk mindkét fél részére díjtalan. könyvtárunk, mely több érdekes művet tartalmaz, a hivatalos órák alatt tagtársaink rendelkezésére áll.

Felhívjuk a tagok figyelmét a központ által Fenyőházán fenntartott üdülőtelepünkre, ahol rendes tagjaink ingyen lakás és gyógydíj-elengedés kedvezményében részesülnek, olcsó ellátást kapnak. Akik ezen kedvezményeket igénybe óhajtják venni, jelentkezzenek, hogy kívánságukat közölhessük a központtal.

A „Neptun” Marosfürdőbe szintén rendkívül kedvezményes jegyet kapnak tagjaink.

Tagdíjainkat fizessük pontosan! A hátralékos tagdíjak törlesztését sürgősen kérjük!

Gööz Aranka.

Szombathely.

Június 21-én tartott választmányi ülésünk legfontosabb tárgya volt annak megbeszélése, hogy az általános választójog szombathelyi ligájának szervezkedése alkalmából miképen juttassuk kifejezésre azon kívánságunkat, hogy a liga programjába a nők választójogát is felvegyék. Erre nézve elhatároztuk, hogy a liga szombathelyi ügyvezetőségét írásban keressük fel és egy számos aláírással ellátott beadványt intéztünk az általános választójogi liga szombathelyi ügyvezetőségéhez, melyben előadtuk abbeli kívánságunkat, hogy a nők választójogának tárgyalását is tűzzék ki célul.

Majd apróbb belső ügyeket intézett el a választmány ülés és tudomásul vette a pénztáros azon jelentését, hogy a tagdíjak különösen a nyári hónapok alatt nem igen folynak be, sőt még tandíjhátralékosok is vannak, dacára

annak, hogy a tanfolyamok már befejeződtek. Ezen hátralékos tandíjak behajtására a legerélyesebb lépéseket fogjuk megtenni, a tagdíjhátralékosokat pedig felkérjük, hogy ha a legcsekélyebb összeggel is, de szíveskedjenek tagdíjhátralékokat törleszteni.

Dr. Körösi Aladár választmányi tag, ki az elmúlt télen egyesületünket a központban képviselte és mint kiküldöttünk részt vett a N. O. E. és a Feministák Egyesületének belső munkájában, nagy érdeklődés mellett tartotta meg beszámolóját, melynek kapcsán elhatároztuk, hogy a tagavatást és viták rendezését mi is felvesszük programunkba.

A fenyőházal üdülőtelepre két tagtársunk jelentkezett eddig. Akik még igénybe kívánják venni üdülőtelepünk kedvezményeit, jelentkezzenek mielőbb a titkárnál.

Minthogy a nyár folyamán a tagok amúgy sem látogatják gyakran egyesületünket, elhatároztuk, hogy július és augusztus hónapokban csak egyszer és pedig hétfőn a könyvtári órákkal kapcsolatban, este 6–8-ig tartunk hivatalos órákat.

Július 3-án kirándulást tervezünk Szöllősbe. Találkozás d. u. 5 órakor az egyesületben. Legyünk ott minél számosabban.

TROMBITÁS ERZSI.

Temesvár.

Június 23-iki választmányi ülésünk a legnagyobb és legszebb tervünkkel, egy 3 osztályú női kereskedelmi iskola kérvényezésével foglalkozott.

Mindnyájan a legégetőbb szükségét érezzük a rendes és rendszeresített szakoktatásnak és reméljük, hogy az illetékes körök is belátják az iskola létesítésének fontosságát. Először a kereskedelmi és iparkamarához fordulunk támogatásért, miután Pozsonyban is a kamara tart fenn hasonló iskolát. Azután a várostól kérjük az ügyünk pártfogását és keresztülvitelét. Bízunk e nagyfontosságú tervünk sikerében.

közkívánatra elhatároztuk azután, hogy július első napjaiban kerti mulatságot rendezünk. Kérjük tagjainkat, jöjjenek minél többen az egyesületbe, hogy mindent alaposan megbeszélhessünk.

Június hó 15-étől kezdve hetenkint egyszer, csütörtökön este 6–8 óráig ingyenes gyors- és gépírógyakorló órákat létesítettünk tagjaink részére. Ugyanakkor a könyvtár is rendelkezésünkre áll.

LUKÁCS MARGIT.

Lapunk olvasói csakis hirdetőinknél vásároljanak. A Nő és Társadalomra való hivatkozással a cégek több %-ot engednek.